

LLUC

JULIOL-AGOST 1968

Botiga i forn de Lluc

Els pelegrins hi podran trobar tota classe de comestibles.

Sandvitxos per a excursions, de molt variada manera.

Pa i tota classe de pastes mallorquines; coques amb verdura, ensaïmades, etc.

Una especialitat en embotits mallorquins.

BOTIGA I FORN DE LLUC - Tel. 6

Bar restaurant de Lluc i Hostal de la Font Coberta

Dos llocs pulcres i econòmics al servei dels pelegrins.

Cuina especial espanyola i francesa.

Salons esplèndids on hi són servits amb

PULCRITUD I ECONOMIA TOTA CLASSE DE DINARS, BERENARS, REFRESCS, etc.

També s'hi preparen, si ho demanen, dinars per a EXCURSIONS, berenades, etc.

En un i altre lloc, servei de BAR - Serveis especials per a Noces i Comunions.

NOTA. - Per a grans banquets de noces, comunions, reunions, etc., convé avisar amb 48 hores d'anticipació.

RESTAURANT DE LLUC - Tel. 9

Servei de comunicació amb el Santuari de Lluc

PALMA - LLUC Sortida a les 17; arribada a les 18'45 (dies feners)

(Autocar directe) Sortida a les 15; arribada a les 16'45 (dies festius)

LLUC - PALMA Sortida a les 8'20; arribada a les 10 (dies feners)

(Autocar directe) Sortida a les 13; arribada a les 14'30 (dies festius)

PALMA - LLUC Els trens de Palma-Inca de les 9 i de les 15, enllacen amb els
(Tren i autocar) autocars d'Inca-Lluc.

LLUC - INCA

INCA - LLUC

Sortida a les 8'20; arribada a les 9'10

Sortida a les 10; arribada a les 10'50

Sortida a les 17; arribada a les 17'50

Sortida a les 17; arribada a les 18'50

Correu dels amics

Observacions a LLUC

Sr. Director de LLUC.

He llegit els números que ha publicat enguany la revista LLUC. Vós diré, amb sinceritat, que m'han agradat ferm. Tenc, en concret, una impressió favorable de la justa línia que seguiu en l'ús del català com a llenguatge que ens agermana a tots dins una cultura, diferenciada al mateix temps amb les variants pròpies de les Illes. Sols així ens podem sentir membres d'una comunitat històrico-cultural, amb la dignitat i coratge necessaris per a enriquir-la i no just per a patir-la.

Voldria fer encara una altra observació: em pareix ben útil una secció lingüística, però —paral·lelament— jo suggeriria una certa sobrietat i mesura quan es tracti de ponderar els drets o valors de la nostra llengua (no perquè els trobi discutibles, sinó per massa evidents). Certes publicacions em fan personalment un poc de fàstic, per la seva insistència. Al meu veure, una bona part de l'espai dedicat a unes determinades apologies podria fructificar més si

tractàs altres problemes d'interès més general. LLUC, llavors, oferiria més temes de conversa i discussió, i fins i tot és possible que hi sortís guanyant la difusió. Disquisicions sobre la llengua sempre seran necessàries, i més en les circumstàncies que atravessem, però no les crec útils per a convertir ningú. Les apologetiques no estan un poc sobrepassades? Obriguem més les portes i cerquem més col·laboradors, com diu en el núm. d'abril Antònia Company, i ja s'havia indicat anteriorment.

Heu conservat alguns temes de caràcter religiós. La tradició i el nom de la revista, crec que ho demanen. Tal volta es podrien ampliar una mica, donant-los un to ample i profund, de manera que presentin un cristianisme autèntic i post-conciliar. Però això no vol dir, al meu entendre, que no hi hagi més que una sola direcció de màgic **postvaticanisme**, ja tan corrent.

Us saluda.

J. AMENGUAL BATLE
(Roma)

Crec que hom ha de decidir-se per una raó de viure.

Un cop resolta la qüestió, no s'ha de preocupar de la mort.

L'autèntic significat de viure no consisteix en tot allò que un en pugui treure;

Consisteix, més bé, en allò que cadascú pugui oferir als seus semblants.

(Coreta Scott, Vidua de M. Luther King)

Sumari

Correu dels amics	1
La política, exigència moral del cristià, per <i>Cristòfor Veny, M. SS. CC.</i>	2
Joan Alcover, poeta cívic, per <i>Octavi Saltor</i>	3
L'altre provincianisme dels menorquins, per <i>Andreu Murillo</i>	5
Cinc poemes eucarístics, per <i>Manuel Bertran i Oriola</i>	11
Art.	12
Conversa amb Baltasar Porcel, per <i>Hesperus</i>	14
El Racó d'En Descalc	18
Rosa dels vents	19
Acampada, per <i>Antoni Pagès Dalmau</i>	22
A la ciutat dels llibres	24
El Món i la bolla	27
Dins el cor de la muntanya	29

PORTADA:

Música en la nit, llum en les tenebres.

FOTO: JOAN SOLER

LLUC

Revista mensual

Any XLVIII - Núm. 568-569 - Juliol-Agost 1968

Direcció i administració: Pau, 3 - Palma de Mallorca

Telèf. 21 23 56

Director Periodista: GABRIEL FUSTER MAYANS

Director religiós: CRISTÒFOR VENY, M. SS. CC.

Subdirector religiós: GUILLEM CELIÀ, M. SS. CC.

Secretari: MIQUEL GAYÀ

Administració: JACINT RODRÍGUEZ, M. SS. CC.

Subscripció: 150 ptes. anuals

Estranger: 200 ptes. anuals

Preu de l'exemplar fora de subscripció: 20 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. Cors - Balmes, 89 Depòsit legal: P. M. 276-1958

La política, exigència moral del cristià

Des que es remorejà que la revista LLUC volia canviar de pell i que es disposava a emprendre una nova etapa, començant, com a primer botó de mostra, per esser tota en mallorquí, molta gent se reigirà i, amb tota la bona fe del món, ens feu arribar un bon aplec de veus i advertències com aquesta: «Alerta, no us fiquen en política!» «Deixau fer la política!»

Per què tanta por a la política? Què és la política? Quin concepte es té de la política? És un monstre o una bobota?

Segons aquell vell Aristòtil, que devia saber el que es deia, mestre d'Alexandre Magne, seguit per sant Tomàs, política és l'art o la ciència de conduir les agrupacions humanes cap el bé pel camí de l'ordre. Segons el sentit obvi d'aquesta definició, molt digna d'un grec, seria un treball d'apostolat fer i aficar-se en política, perquè no hi ha cap dubte que la dedicació a implantar el bé i la felicitat dins el món inclou en sí un valor moral ben remarcable.

Però el concepte existencial que la major part dels homes tenen de la política està molt lluny de conformar-se amb la definició teòrica tan bellament puntualitzada per la Filosofia: una cosa és el que hauria d'esser i l'altra el que en veritat és. Per a molts la paraula política està en raó de les lluites de partits, on els fins generosos i honorables estant freqüentment tarats per intencions torçudes o menys rectes. Les motivacions d'aquesta lluita no són altres que els propis interessos més o manco enmascarats sota una capa de bé comú.

Hem de confessar que aquesta idea una mica pessimista de la política no deixa de tenir el seu fonament. Hi ha hagut massa debilitats humanes i massa ambicions per tot arreu del món, per a creure que política és qualque cosa més que aprofitar-se del poder, i de l'autoritat del poder, en benefici propi. La gent està per dir: «que se demostri». Fins i tot aquells que emprenen aquest camí amb recta intenció estan sotmesos a temptacions tan fortes que rares vegades s'escapen del sentit d'aquell proverbi: «comencen fent el bé i acaben fent-ho bé...»

El judici definitiu que es doni sobre l'activitat política depèn de la postura optimista o pessimista que se prengui respecte a l'home. Per aquells qui solament destrien el caire negatiu i defectuós, fer política o aficar-se en política és una abominació, impròpia del cristià. Però quan el Papa Pius XII, de bona memòria, incitava als catòlics «a consagrar-se a les realitats polítiques dins una perspectiva d'educació moral i de testimoni apostòlic», o quan el Papa Joan XXIII en les seves immortals encíclicues ens exhorta «a participar activament en l'administració pública

i a cooperar en el foment de la prosperitat de la humanitat i de la pròpia nació» vol dir que la postura optimista és l'única vàlida i positiva, segons l'Ètica.

Essent així, cal tenir en compte que hi ha moltes maneres de fer política: Una, la del governant que ocupa un lloc destacat en la direcció i administració de la societat, que per ofici s'aplica a les tasques públiques amb un poder definitori més o manco ample, i per tant amb una responsabilitat davant la societat respecte a la seva actuació. Una altra és la d'aquell qui al marge de les institucions pròpiament polítiques, el poder, intervé desenvolupant una activitat ferma i eficaç, formant, informant o dirigint l'opinió pública, presionant, avisant o advertint als qui governen, demanant responsabilitats, exigint reformes, organitzant l'oposició, etc. Una tercera forma d'intervenir és la del simple ciutadà, que s'accontenta en exercir els seus drets i complir les seves obligacions, votant en les eleccions, assistint a les reunions, recolzant persones o agrupacions de la seva cofiança per certs càrrecs, oficis o gestions, etc.

Una abstenció total en l'ús dels drets o deures cívics seria un signe d'indiferència davant el bé comú, indiferència que des del cornaló de l'Ètica mereixeria un judici desfavorable. El cristià menys que ningú no pot aguantar-se sumisament passiu davant la realitat del món, sapiguent ja per l'Evangeli que en el Regne de Déu hi haurà bo i dolent fins a la fi, i que precisament per lluitar contra el Mal ha rebut un sagrament que l'ha constituït militant amb tots els arreus de l'Esperit diví. Aquest Mal no solament és el pecat, sinó tota casta d'injustícies i d'ignoràncies.

Per això estam encoratjats de respondre ben llampants a totes aquelles veus d'alerta del primer dia: volem fer política. Perquè la política en sí no és un monstre encara que per molts sia una bobota. I les raons són ben senzilles; perquè és una obligació moral, perquè no hem renunciat al nostre ser lliure i intel·ligent, perquè és un obra de caritat. I la nostra política va dirigida particularment, respectant tots els drets dels altres, a defensar el que és ben nostre per dret natural, per dret comparat i per dret adquirit.

Avui ens contentam en demanar a les autoritats, que estan posades per vetlar i tutelar els interessos de les nostres Illes:

- que se'ns respecti el nostre patrimoni cultural,
- que es preocupin de crear escoles dignes, allà on facin falta,
- que s'ensenyi juntament amb la llengua oficial, la llengua vernacla.

Cristòfor VENY, M. SS. CC.

la composició premiada amb la viola: *Vida pagesa*, que duia un lema virgilià: «Flumina amem silvasque inglorium». El seu autor, deixeble, literàriament i sacerdotalment, de Costa, era Mn. Llorenç Ribet i Campins, que ja havia guanyat la flor natural en 1907 i que en 1910, amb una altra viola «paisatgística» (*La mort de maig*) fóra proclamat «mestre». (Enguany en farà deu de la seva mort i els ha fet ja del seu discurs presidencial en la commemoració íntima dels Jocs Florals de Barcelona, precisament recollit en les seves *Obres Completes* de la Bibl. Selecta, i dedicat al panegíric de Marian Aguiló).

En fi, La Copa, premi de prosa literària, fou guanyada pel mallorquí Salvador Galmés, amb la seva narració *Negrures* (lema: «Enigma!»), rica de lèxic i cenyidament descriptiva. Un nom català de tan plurals ressonàncies i activismes com J. M. Folch i Torres, obtingué els dos accésits atorgats.

Afegirem que la flor correspongué a l'*Egloga* de Joan M.ª Guasch, a qui Joan Alcover prologà el volum antològic d'«Els poetes d'ara» (2). I que Joan Maragall, penúltim «mestre» proclamat, hi féu el seu breu i insuperable parlament de gràcies.

«La Balanguera»

L'experiència de *L'espurna* esdevingué renovada en *La Balanguera*, que Amadeu Vives musicà i que s'ha incorporat al repertori dels orfeons i corals de llengua catalana. El prestigi i facúndia del músic, com sol ocórrer, absorbí, en certa manera, la personalitat de l'autor de la lletra. Però, tanmateix, un i altre, junts, pogueren, en una etapa col·lectiva de difícil esclat popular, oral i cantador, donar una fórmula indirecta d'himne pairal, al Principat i a les Illes.

Nogensmenys, el sentit i l'eürítmia de les estrofes de *La Balanguera*, al marge de la seva harmonia acompanyatòria, han seguit, per dir-ho

d'alguna manera, autònomament, vigents en les cites dels autors contemporanis, que han continuat bevent en la metafòrica alcoveriana les dèus de l'expressió dels sentiments autòctons, de la fe mantinguda, de l'estímul comunicat, de la certesa esdevenidora, de la indefallença encoratjant.

Sens anar més lluny, el 30 de maig passat, en l'emotiva inauguració, al passeig arqueològic tarragoní, de la lauda on fou gravada, en lletra i pedres romanes, el sonet *Pedres* de l'enyorat poeta i amic Joan Antònio i Guàrdias, l'escriptor tarragoní, Josep Baixeras, prou conegut a Mallorca, pels seus llibres (edit. Raixa) i actuacions a l'Aula de novel·la i novel·les (sobretot *L'anell al dit*, finalista del «Sant Jordi» barceloní) féu cavalcar tot el seu exquisit i profund parlament damunt d'un vers de *La Balanguera*: «dins la profunda nit tranquil·la»; com una al·legoria de la transició esperançadora de les novelles generacions que «destrien» (així n'interpretarem nosaltres la tàcita conseqüència) «l'alba que vindrà».

Perquè el to, el ritme el fraseig i els conceptes de *La Balanguera*, són tots ells una afirmació de continuïtat, de permanència, de fermesa, simbòliques, i efectives: «La Balanguera fila, fila, / la Balanguera filarà».

NOTES

(1) El delegat de Provença fou Mistral; el de València, Llorente; el del Rosselló, Mons. Carsalade. Acudiren també representants d'U.S.A., Rússia, Alemanya (Dr. Vogel), Bèlgica, etc.

(2) L'únic accésit atorgat a la flor, ho fou a *Dies blancs*, de l'escriptora Dolors Monserdà de Macià, mare política de l'arquitecte i arqueòleg Puig i Cadafalch. Foren admeses a concurs 317 composicions.

L'altre provincianisme dels menorquins

per Andreu MURILLO TUDURÍ

Fa no tant d'un any que a l'acabament d'una conferència, donada a Maó, i en la qual el conferenciant, tot de passada, havia alludit a l'exagerada importància que els menorquins donam a la influència britànica al llarg del segle XVIII; (1) va intervenir un senyor per fer constar la seva opinió de què la presència de guarnicions angleses i franceses havia d'haver estat culturalment positiva. Hom li va respondre, des de la concurrència, que pensés que haver de tenir soldats allotjats a casa no tenia res de cultural ni de positiu. I el cas fou que no tot l'auditori va ésser d'acord amb aquesta darrera idea i es va veure com encara hi ha a Menorca, qui creu coses tan absurdes com és ara la semblança del caràcter menorquí i l'anglès.

El cas no és extrany. Tant per a menorquins com per a no menorquins el fet de l'ocupació i domini britànic i la breu ocupació francesa a la Menorca del segle XVIII han estat i són temes suggestius que han donat lloc a interpretacions molt personals i àdhuc pròximes a la caricatura (com una carta al director del diari «Menorca» en la qual un estiu extranger, després de dos anys de venir per l'illa deia ben alegrement que la llengua dels menorquins és una barreja de castellà, anglès i francès!). (2)

La qüestió de la llengua ha estat també motiu de manifestació de disbarats de més de quatre «entesos» menorquins com aquell senyor que va publicar una llarguíssima llista de mots anglesos

emprats pels menorquins i juntament a les quinze o setze paraules d'origen evidentment anglosaxó, del dialecte menorquí n'hi col·locava d'altres tan catalanes com: recés, estrep, esclòps, escurar, tastar, raor, xarop, etc. (3) Aquesta qüestió lingüística —resolta fa estona per F. de B. Moll— a la llum dels testimonis de l'època no tenia per què ser plantejada. John Armstrong, enginyer militar anglès diu en 1740, és a dir després de 32 anys de presència britànica damunt Menorca: «...la majoria de la gent és tractable i complaent quan nosaltres hem après la llengua llur la qual tenim necessitat d'aprendre tan prest com podem i per diferents raons.» (4)

El Dr. Pere Pons i Portella, jurat clavari de la universitat (=regidor principal del municipi) de Maó, en presentar una memòria al governador Joaquín de Guevara, tot just conquistada Menorca per les armes espanyoles el 1781; diu: «Algunos españoles que han venido a la isla con el Exercito de su mag. Catholica han quedado suspensos de ver los menorquines, después de setenta años que la Isla de Menorca ha sido dominada de Ingleses, sin novedad alguna, ni en la Religión, ni en la manera de gobierno, gobernados y atados a los fueros de Aragón de la misma forma y manera que se gobernaban quando fue cedida por los Reyes de España»... «La nación francesa logró en pocos años extender su lengua más que los ingleses en muchos de forma que toda la Ju-

ventud se aplicó a la lectura de los libros franceses...» cosa que no era dextranyar puix que degut al predomini cultural de la França del «Grand Siècle» els joves menorquins benestants anaven a graduar-se a Montpeller, Avinyó, etc.; però el Dr. Pons i Portella afegeix: «no obstante el comun del pueblo poco se aprovecha de ello...» (5) com ho demostra l'actual absència de gal·licismes en el dialecte menorquí.

La presència britànica damunt Menorca poc degué influir en el demble dels menorquins. A més del testimoni del Dr. Pons i Portella, és coneguda la submissió del poble menorquí a llur clergat i l'horror de caure en heretgia —més poderós que la tan lloada hospitalitat dels illencs— va fer fracassar tot intent d'atreure els infants menorquins cap a escoles angleses i fins i tot d'aprendre l'anglès. (6)

De totes maneres no es pot negar la influència dels britànics quant a la transformació econòmica de Menorca però aquesta transformació no era exclusivament menorquina sinó mediterrània. En els moments que John Armstrong publicava: «...és cert que aquesta gent (els menorquins de 1741) mai no es pot enriquir mentre no es tornin industriosos; la mar és tan oberta per a ells com per llurs veïns de per cada banda els quals s'enriqueixen amb el comerç amb l'extranger, tot i que cap d'ells no pot bastir ni fer navegar llurs vaixells tan econòmicament com aquests perresosos menorquins»; (7) ja s'ha-

IL·LUSTRACIÓ Núm. 1. — Aquarel·la de Giovanni Chiesa representant l'acte de cessió de Menorca a Espanya el 16 de juny de 1802 en virtut del tractat d'Amiens. Les tropes formaren unes davant les altres (espanyoles a l'esquerra), els oficials anglesos portaven rams d'olivera al capell en senyal de pau. (Col. Hernández Sanz).

via iniciat el canvi, el que Armstrong, precisament, recomanava. La primera «indústria» nova que encetarien els menorquins seria naval, i és la guerra 1740 a 1748 entre Anglaterra i França la que donarà a entendre la vàlua del port maonès que actua com un imant per a tota l'illa. L'augment de població de Maó, sense comptar les tropes, ha estat atribuït al desplaçament de la capitalitat de Ciutadella a Maó duit a terme pel governador Sir Richard Kane el 1722 amb motiu de les divergències amb el clergat i els cavallers de la capital; desplaçament que poc hauria representat de no anar lligat a la importància estratègica i comercial del port maonès. Les guerres i les mesures liberalitzadores del comerç assajades dels governadors britànics —Kane més que ningú— potser amb més obertura que a ca seva,

van transformar el panorama menorquí que d'unes estructures medievals van passar sobtadament a una economia moderna. Però cal repetir que aquest procés econòmic —com molt bé feia veure Armstrong— no fou exclusiu de Menorca sinó general a la Mediterrània.

Menorca va deixar de viure d'esquena al mar, primer el cors, després el comerç i més envant les construccions navals, (8) van llençar els menorquins a empreses fins aleshores insospitades i va ésser així com l'any 1778, després de molts altibaixos, en tornar a esclatar la guerra; els armadors, els capitans i les tripulacions del corsaris seran gairebé totalment menorquins. Però, l'enemic no fou solament França, perquè si no a Menorca també tindriem, com a Eivissa, el monument corresponent. Mallorca

va ser la més perjudicada, aquells corsaris menorquins, aquells que redactaven el diari de bord en català; gosaven, sota pavelló britànic, d'entrar als ports mallorquins i del Principat per a endur-se'n els bastiments carregats de mercaderies que amarinaven cap a Maó. (9)

A la fi de cada guerra els canons eren emmagatzemats i els marins seguien llur ofici en el comerç —de cereals principalment— per tots els ports de la Mediterrània i la dressana de Maó reemprenia la seva activitat, al seu costat treballaven els tallers de corderia i velam.

Cremant etapes, vegem com Menorca torna a mans angleses el 1798 i altre vegada es retorna al corsarisme —en aquesta ocasió el menys escrupolós— i en arribar a la centúria desitjada» els menorquins tenen motius per creu-

re que el seu petit país s'ha esdevingut assolida terra de promissió i de sobte l'illa és retornada definitivament a la corona espanyola en virtut del tractat d'Amiens. Aleshores es palesa el disforme desenvolupament que Menorca havia tingut comparada amb els països germans. Es el moment en què d'una manera tardana Menorca rep l'impacte de la «Nova Planta» amb 86 anys de retard havent gaudit del sistema pactista i una envejable autonomia cultural. No és, doncs, d'extranyar que damunt Menorca aparegui el sentiment anglòfil i cal dir que aquesta dèria no era injustificada. Els dominadors i ocupants estrangers havien respectat els privilegis, usos i costums de la corona d'Aragó. Els menorquins, de temps de Jaume II de Mallorca ençà, eren exempts de serveis militars fora de Menorca i en temps de les lluites europees ni tan solament a Menorca no van intervenir. Tenien dret d'apel·lar directament de universitat (=municipi) a Cort contra qualsevol mena d'abús reial o governamental i ho van fer diferents vegades —i amb èxit— (11) davant la Cort de Londres. Les contribucions revertien damunt l'illa i solament pagaven al rei unes càrregues poc oneroses com el delme i el lluïsmo, etc., etc. (12) Tot aquell muntatge jurídic, no podia ser d'altra manera, tard o d'hora se n'havia d'anar en orris i tot es va esdevenir tan inesperadament que no ens ha de resultar rar que després del breu domini espanyol que va de 1781 a 1798, el poble de Maó rebés el cos expedicionari anglès amb «hurres» i els regidors de Ciutadella pregassin al general Quesada que no resistís el setge dins llur ciutat, últim reducte espanyol a l'illa. Es per això i per la positura dels menorquins a l'any 1802 —data de la devolució definitiva— que no podem deixar de banda una consideració patriòtica del comportament menorquí: no podien en cap manera haver comprès el nou estat de coses per la raó que mai no havien estat integrats en

un Estat nacional, no podien comprendre l'espanyolisme de la manera que ho entenia la monarquia borbònica. El patriotisme espanyol que entenen els menorquins de final del XVIII i començament del XIX era la conservació dels privilegis —mai no es van cansar de demanar-ho in-

nocentment—. «Soy inglés o español? mahonés soy» diu el rètol d'una curiosa aquarel·la de la col·lecció Maria Lluïsa Serra; el patriotisme dels menorquins restava atàvicament lligat a cada universitat o municipi i segurament els maonesos que hom suposa que l'any 1810, en el fort

---

IL-LUSTRACIÓ Núm. 2. — Fotocòpia d'un fragment de l'imprès Contestacion al artículo comunicado al Diario de Mallorca del 10 de enero ultimo. Imprenta de Miquel Domingo (Palma de Mallorca) 1813. És la reproducció d'una carta del governador de Menorca Felipe Ramirez dirigida al comte de Santa Clara, capità general de Catalunya, justificant el desterrament d'uns sospitosos d'anglofilia. La data de la carta és de 28 de juliol de 1805.

7

bas convincentes y claras para poder aplicarles mayores penas, no hay duda que las hubiera hecho caer sobre sus cabezas, segun que se me ha conferido autoridad para ello. De las declaraciones y piezas del nuevo expediente, se vé con claridad que segun los motivos de amistad, ó de resentimiento de unos á otros, agraban, ó disminuyen las sospechas, y que en algunos, como son Triay, Font y otros, se manifiesta la cautela con que se esplican, habiendo documentos que aclaran ser sabedores de lo mismo que disimulan, y dicen no les consta. Quando he hablado de Narciso Arquiban y Panedas, he dicho con la mayor firmeza que es un traidor, y en la secretaria de estado, constará todo con claridad: de los demas, no podre decir otra cosa que tengo sospechas á mi parecer bien en la voz pública y en hechos particulares fundadas para observarlos, pues siendo los mas sujetos de talento, que saben disimular, me podrian ser muy perjudiciales; y su adhesion á en la nacion inglesa, y la vigilancia que he tenido para observar la conducta de todos aquellos de quienes se me dió noticia reservada, aun antes de llegar á pisar este terreno sienpre he hallado motivos para mantenerme rezeloso, y si no he estendido la espulsion á mayor número, ha sido porque he procurado observar moderacion aunque á costa de redoblar mi cuidado, y por no aumentar el número, de los incomodados y descontentos segun que tambien se me ha conferido facultad, haciendome el honor de considerarme prudente, para discernir y obrar con conocimiento de circunstancias y tiempo. Yo creo que los hasta ahora separados deben permanecer en el mismo estado, sean religiosos, clérigos, ó seglares, y tengo confianza de ser creído bajo mi palabra de honor, que doy de no haber en mi conciencia el menor rezelo de ser inducido por pasion ó enemistad hácia ninguno. Los amo de corazon, y quisiera que se justificasen desvaneciendome mis sospechas, y que diesen pruebas de fide-

de la guerra contra Napoleó i arran d'una sonada revolta contra l'administració, van demanar a l'almirall Collingwood que prengués l'illa en nom de Sa reial majestat Britànica; se sentien sumits en un localisme que encara avui no ens en hem acabat de desencobeir del tot.

Conseqüentment hem de comprendre que els anglòfils que el 1804 van ser perseguits i desterrats amb motiu de la guerra d'Espanya amb Anglaterra tenien un motiu subjectiu per a mantenir llur positura —i això que n'hi havia de clergues (vid. il·lustració n.º 2.)— però l'anglofília provinciana, «l'altre provincianisme,» l'hauríem d'anar a cercar pels volts de 1868 —quan la «Gloriosa»— com a data més primerenca. Es un suposat.

Pere Riudavets i Tudurí escriu cap el 1888 la *Historia de la Isla de Menorca*, i com a home de mar que era, lamenta repetidament la ruïna de la marina me-

norquina i sembla que solament n'albira com a causa la marxa dels anglesos i el canvi de sistema administratiu per bé que sempre fa manifestacions d'espanyolisme. En part tenia molta raó, les mesures governamentals de 1820 van acabar d'esclafar l'activitat comercial menorquina i totes llurs indústries subsidiàries però cal no perdre de vista que també els corrents comercials i les rutes marítimes s'havien decantat de Menorca des de la segona meitat del segle XIX.

I en una època ja més prospera, un cop oblidada la història local i aïllats, —que ja és més que un dir,— els anglòfils (aquesta vegada per motius politicistes i no econòmics) en relacionar la presència britànica amb el règim britànic, no del XVIII sinó del XX; conclouren que la mentalitat ober-ta de Maó era deguda a la pervivència del contacte tingut amb els estrangers, mentre Ciutadella, a l'altre extrem de l'illa —levítica

i nobiliària— es mantenia conservadurista per manca d'aquell contacte. Les arrels de la qüestió són més pregonas i no exemptes de malavinences violentes, que a la Mallorca medieval també podem trobar, però també com a fruit de la influència exercida tot al llarg del segle XIX pels desterrats polítics a Menorca. El desenfocament de la qüestió assenyala cap a una projecció realment provinciana —de desig— dels menorquins que no havent abastat una clara consciència civil (o havent-la perduda) tot i rebutjant el sucursalisme cauen dins el parany de l'altre provincianisme. Es un problema molt complex i no cal dir que seriosament no podem generalitzar; és a dir: no podem interpretar el tarannà menorquí d'una manera uniforme i enca-sellat dins dos corrents, però sí és cert que el fet de tenir clara consciència de saber qui som i com som, ha estat, massa sovint, l'excipció.

Taula comparativa dels esdeveniments històrics

1706	Alçament de Mallorca en favor de l'Arxiduc (9 d'octubre)	Alçament de Menorca en favor de l'Arxiduc (20 d'octubre).
1707		Derrota dels sublevats menorquins i repressió del governador Dávila (13 de gener).
1708		Dávila lliura Menorca a les forces de Leque i Stanhope qui la prenen en nom de l'Arxiduc (30 de setembre).
1712		El duc d'Argyll pren possessió de Menorca en nom de la reina Anna d'Anglaterra.
1713		Pel tractat d'Utrech Menorca i Gibraltar són lliurats al domini britànic.
1714	Caiguda de Barcelona, darrer reducte austriac a la Península. Mor la reina Anna. Jordi I rei de la Gran Bretanya.	
1715	Són retudes a Felip V Mallorca i Eivissa.	
1722		Trasllat de dret de la capitalitat de Menorca de Ciutadella a Maó.
1723		1.º cens anglès. Menorca: 15.192 h. Ciutadella: 4.508 h. Maó (terme): 6.341 h. No incloïa clergat ni guarnició.
1739	Guerra entre Espanya-França contra Anglaterra.	Armament de corsaris a Menorca sota pavelló britànic.

Taula comparativa dels esdeveniments històrics

1746	Mor Felip V. Ferran VI rei d'Espanya.	Els menorquins resisteixen un intent de lleva forçosa de part del anglesos.
1748	Fi de la guerra. Pau d'Aquisgran.	
1749		Segon cens anglès. Menorca: 20.815 h. } No inclou Ciutadella: 4.906 h. } clergat ni Maó: 11.108 h. } guarnició.
1756	Guerra dels Set Anys.	El duc de Richelieu ocupa Menorca. Els menorquins accepten la sobirania de Lluís XV.
1759	Mor Ferran VI, Carles III rei d'Espanya.	
1760	Mor Jordi II, Jordi III rei de la Gran Bretanya.	
1763	Fi de la guerra dels Set Anys (Pau de París)	Menorca és retornada a la corona britànica. La població era de 25.140 habitants (sense comptar clergues ni militars).
1768		Emigració menorquina a La Florida.
1771		Demolició de S'Arraval de Sant Felip i iniciació de les obres de Georgetown (avui = Villacarlos).
1775	Guerra d'Independència dels Estats Units.	
1777		Els menorquins es neguen a formar un cos auxiliar de l'exèrcit britànic.
1778	Anglaterra declara la guerra a França.	Armament de corsaris menorquins.
1779	Espanya declara la guerra a la Gran Bretanya.	Aumengta el nombre de corsaris menorquins.
1780		Greuges de les tropes angleses als menorquins.
1780		Les tropes franco-espanyoles del duc de Crillon desembarquen a Menorca.
1781		Menorca és lliurada a Espanya.
1782	Pau de Versalles.	Menorca retorna a domini espanyol. Canvi d'administració, implantació clandestina. (Els primers edictes són bilingües). Demolició del castell de Sant Felip.
1788	Mor Carlès III, Carles IV rei d'Espanya.	
1789	Revolució francesa	
1793	Execució de Lluís XVI i guerra del Rosselló	Armament de corsaris menorquins contra la I República francesa.
1797	Espanya declara la guerra a la Gran Bretanya.	Creació de la diòcesi de Menorca amb seu a Ciutadella. (Al segle V Jamma (=Ciutadella) tenia bisbe.) El ciutadellenc Dr. Antoni Vila i Camps, bisbe de Menorca.
1798		Els anglesos ocupen Menorca sense una sola baixa. Els menorquins accepten la sobirania de Jordi III. Reconstrucció de Sant Felip.
1799		Nova administració municipal amb disgust de mossos i cavallers. Desavinences entre bisbe i governador. Armament de corsaris contra Espanya i França.

Taula comparativa dels esdeveniments històrics

1802 Pau d'Amiens.

El general Vives pren possessió de Menorca, definitivament retornada a Espanya, el 16 de juny. Segona demolició del castell de Sant Felip.

1805 Espanya entra en guerra amb la «Tercera Coalició» al costat de Napoleó. Batalla de Trafalgar.

Alguns menorquins, sospitosos d'anglòfils, són desterrats i empresonats a Barcelona.

NOTES

(1) *Les peculiaritats menorquines en el marc del desenvolupament socio-econòmic espanyol a càrrec d'Antoni Jutgla.* Ateneu de Maó 25-VIII-1967.

(2) V. diari MENORCA de 20-I-1966.

(3) V. Escudero, Bartolomé: *Lista de varias palabras que usamos...* REVISTA DE MENORCA 1915.

(4) Armstrong, John: *The History of the Island of Minorca*, Letter V.

(5) Hernández Sanz, Francesc: *Documento interesante (Noticia de la Isla de Menorca que presenta a su Theniente de Rey Dn. Joachin de Guevara El Dr. Pedro Pons y Portella su Jurado Clavario de Mahón.* REVISTA DE MENORCA 1911, pàgs. 300-311 i 377-384.

(6) V. Oléo i Quadrado, Rafael: *Historia de la isla de Menorca*, tom II, pàgs. 63-75.

(7) Armstrong: *Op. cit.* Letter X.

(8) L'any 1722 fou botada al mar la fragata «Minorca» de 30 canons amb la qual s'encetava una indústria que es mantindria per una trentena d'anys.

(9) Dels «jornals» o diaris de bord publicats és força interessant el *Jornal del (xabec) corsari Sant Antoni de Padua*, V. REVISTA DE MENORCA 1929, pàgs. 113-124 i 127-144.

(10) V. Riudavets: *Historia de la Isla de Menorca*, pàg. 1630.

(11) Entre altres hi ha un cas famós: el del governador Johnston, destituït i obligat a donar una forta compensació econòmica de resultes de les queixes per les seves arbitrietats.

(12) V. *Noticia interesante*, op. cit. pàg. 309.

ARGENTERIA D'ESTILS DIFERENTS,
ORFEBRERIA ARTÍSTICA,
ESPECIALITAT EN OBRES D'ART
RELIGIÓS

JOIERIA CODA
DE
LLUIS CODA

I CIA.
BROSSA I JAUME II
TEL. 212517
PALMA DE MALLORCA

GALLETES QUELY
I CAN GUIXA

NOMÉS FABRIQUEN QUALITAT

Corderia
Català i Riutort, S. L.

Llongeta, 14 — Tel. 221761 — Palma

MANUEL BERTRAN I ORIOLA:

cinc poemes eucarístics

1

Ales de neu,
ales de foc,
Eucaristia:
endintre meu
ja sento el toc
de l'alegria.

No em digueu re,
ni sols un mot,
que la perdria.
Visc de la fe,
mon Déu, mon Tot,
Eucaristia.

2

Floreix l'abril
endintre meu
amb el subtil
amor de Déu.

Veig el perfil
del foc de neu
i veig el fil
de sang de Déu.

No m'ho pensava
veure'm la saba
del goig del cel.

La melodia
se'm torna dia;
l'Amor, arrel.

3

Ah, com trobaria,
tot jugant a fet,
aquest teu secret
de l'Eucaristia!

Si tu vols, t'amagues,
i quan cridis: «Va!»,
te'l vinc a trobar
pel trau de les llagues.

4

Ens heu volgut
amb Vós a taula
i hem espremut
vostra paraula.

Taula i paraula
tenen un deix.
Paraula i taula
són Vós mateix.

I ara diríem
que el que sentíem
també sou Vós.

¿Què hi ha de nostre
si tot és vostre,
dolcíssim mos?

5

Us veig dins de mi
i em veig dins de Vós.

¿Qui em sabria dir,
Jesús amorós,
si sou dins de mi
o sóc dins de Vós,

i si el remolí
d'aigües i clarors
que neix dins de mi
em neix dins de Vós

¿Qui ho sabria dir,
Jesús amorós?

ART

PER ENTENDRE EN MANUEL PUJOL

El fenomen de l'home reaccionant dins la seva activitat espiritual ens mostra forçosament l'essencial característica de la seva vida.

Manuel Pujol es dona a entendre amb una màxima sinceritat partint d'aquesta raó psicològica. El pintor és obert, com un interessant paisatge, per als qui entenen la seva avior personal. He parlat llargament amb ell. Hem conversat ben prop de tres hores, en un substanciós diàleg, gairebé sense adornar-nos com el temps transcorria.

Dins el seu estudi he contemplat diferents pintures. He volgut fer-li algunes observacions, amb judicis senzills, respecte al seu art, més o manco encertats. Estava segur, però de que el seu vertader secret personal havia

quedat, per mi, sense descloure. Força que em bellugava el cervell per encetar el missatge de la seva pintura. Així i tot, no cal dir que el meu esforç hagi resultat va. La pintura d'En Manuel Pujol sempre ha tingut, per mi, aquest amable efecte retardat.

En un breu moment vaig entendre tota l'amplada veritable i real de l'art d'aquest home. Sí, em vaig dir a mi mateix; En Manuel Pujol vesteix el paisatge amb pell humana. La seva paleta, concentrada i exempta d'efectismes cròmics, batega solament dins els colors terrals. La naturalesa i les superfícies hi duen vestimenta de persona. Aquest és el gran secret de les seves composicions. Per això hi veim copsada, dins elles, una tan deliciosa humanitat. Insistiré encara: tota

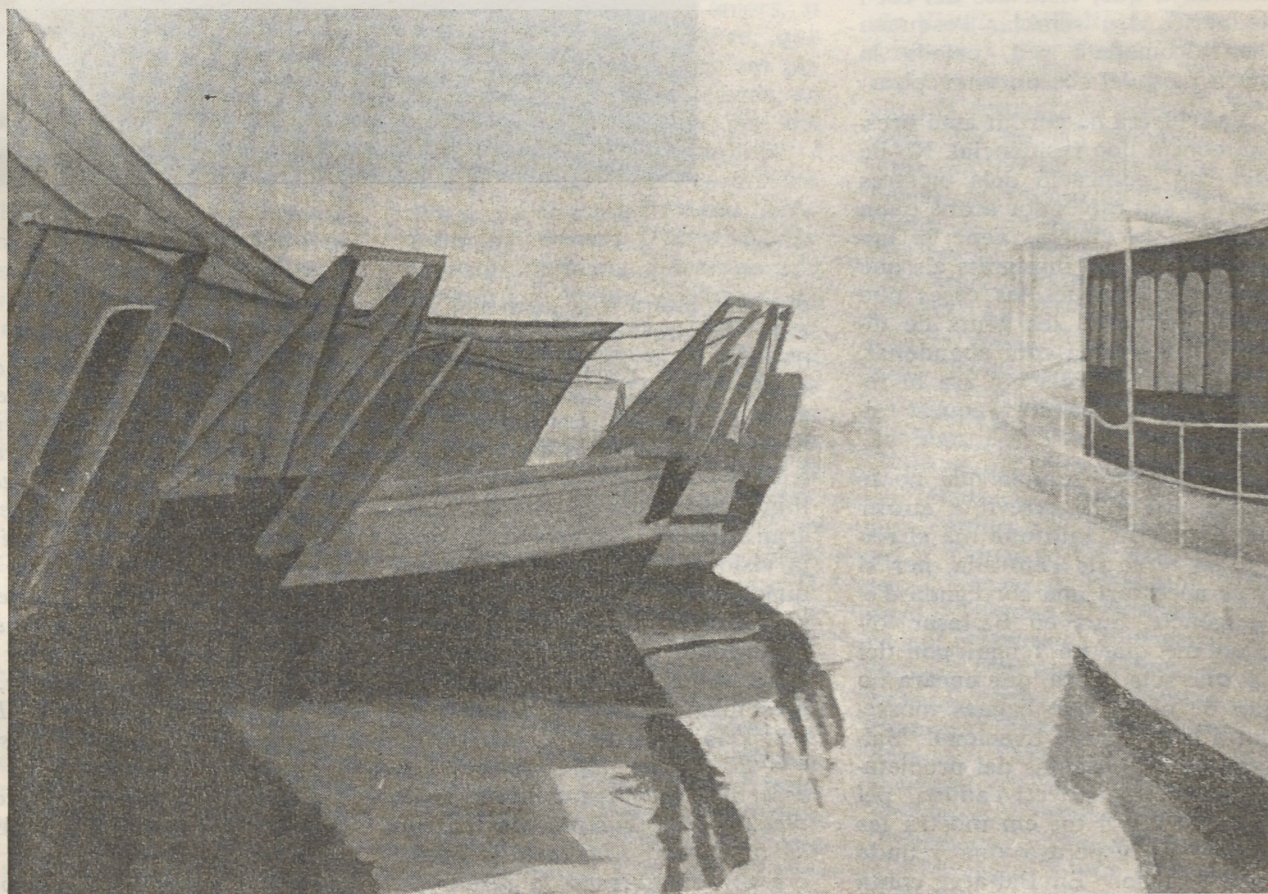
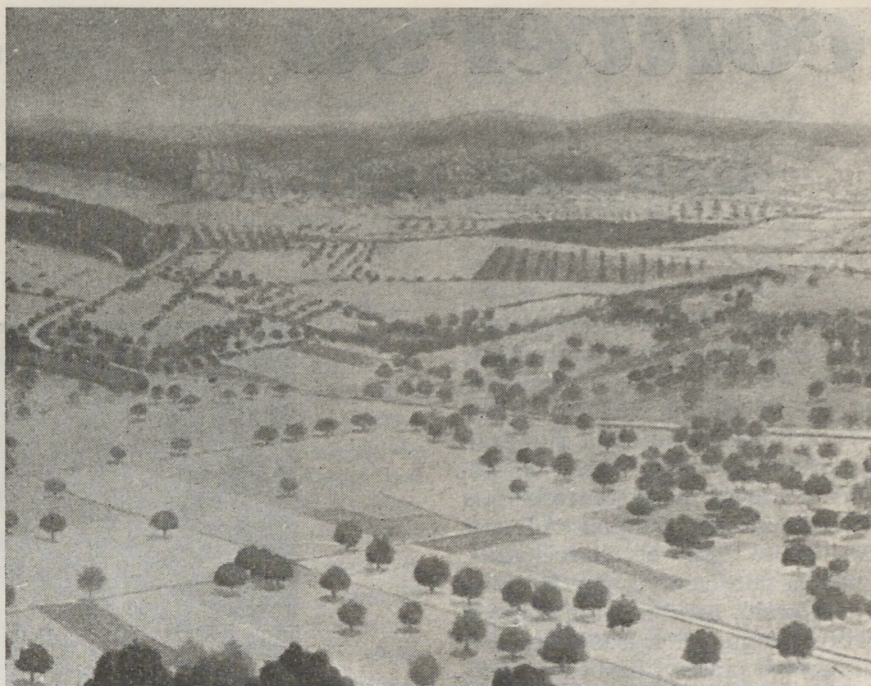
classe de subjectes diria que hi són embolcallats amb pell d'home. Fins els arbres semblen delicats membres humans. El pintor els sap humanitzar fins al punt que ens parlen amb una íntima sociabilitat. Si En Manuel Pujol tenia limitat el cercle dels seus espectadors comprensius, fou degut a que no tots saberen veure l'espectacle net d'accidents inútils, humaníssim i tendrament sensitiu de la seva pintura. La seva paleta gira dins uns rosats humans, combinats amb uns verds de pastosa pesantor. Ningú com ell sap plantar el xiprer fantasmal que encisa el paisatge amb la seva verda i feixuga monumentalitat. A voltes pinta ametlers que ens mostren el seu brancam podat amb meravellosa cura. O també l'anímica poesia d'uns arbres que floreixen delicadament.

Cal parlar d'orientalisme en referir-nos a Manuel Pujol. Ens presenta, a vegades, llunyanies immenses, emboirades d'una encisadora enyorança. Invariablement els grups d'edificis estan coberts també amb sensitiva pell de persona; tinguem en compte que el recurs és rigorosament oriental. En la pintura de Manuel Pujol no hi ha mai colorisme de fira. Encobreix sempre el color, ben així com el genial Adderita solia amagar la seva ciència dins la follia. Com realment ho fa la naturalesa. Com ho feia el meravellós Rembrandt, bé que no ens referim al procediment. La pintura de Manuel Pujol parla amb tendresa de seny oriental i es desclou dins conceptes de poeta europeu.

Si us perdeu una tarda per dins l'extensió humana d'un paisatge seu, us trobareu davant uns desconeguts missatges de la vostra mateixa íntima sensibilitat. Prou que ho saben de cada any els assistents al Saló de Maig de Barcelona!

Guillem MOREY

*En la pintura
de Manuel Pujol
no hi ha mai colorisme
de fira...*

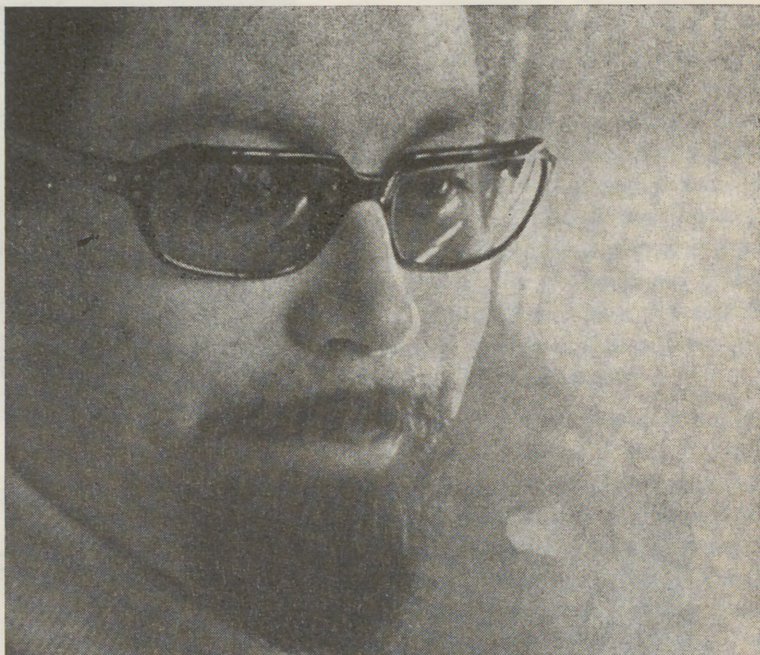
conversa amb:

baltasar porcel: eficàcia i voluntat

Barcelona roman com una taca homogènia color gris, amb punts beigs. Així com puig la muntanya, la boira-fum va disminuint. Per la vessant que dóna a la gran ciutat, la ginesta floreix, adquirint la terra negrosa tonalitats femenines. En Miquel Adrover em contà que els barcelonins, quan la guerra civil, per la cuina i calefacció, arrabassaren tots els arbres d'aquesta vessant. Ara sols hi creixen mates i herbes de diferents espècies. L'altra vessant està poblada per una frondosa vegetació, de pins i arbusts. Una muntanya que, vista des del cel i de perfil, deu semblar l'esquena d'un dromedari vell, pelada la mitja part del cos on es recolza.

Vallvidrera ha perdut avui prestigi com a lloc residencial. No he vist cap edificació dels nostres dies. El seu esplendor acabà quan començà la guerra. Tenc la impressió que són immigrants els que ara tenen llogades les cases que abans ocupaven les gents de diners. Tot sembla com abandonat, sense estar-hi. Pels qui ara hi resideixen és una sort aquest silenci.

En «Llamp» sembla que no té amics. No m'he atrevit a entrar del tot i agaf amb una mà el reixat de ferro de l'entrada, per si m'és necessari una correguda d'emergència. Surt en Baltasar diguent-me que no tenguí por del ca, que sols lladra, que encara no sap de ningú que hagués mossegat a cap humà o irracional. Malgrat les explicacions del propietari, esper que subjecti l'animal pel collar, i així i tot em mostra les dents. No esperava una rebuda com aquella. En Baltasar conta

que sols lladra a la gent mal vestida. Sorprès davant la realitat d'un ca amb consciència de classe, afirm que la meua vestimenta és correcta. No ens entenem i passam a una sala, molt ben decorada i amb prestatges plens de llibres per totes les parets. I una gran finestra, a través de la qual la visió de Barcelona és com un quadro impressionista. El mar, a l'horitzó, estàtic, és d'una blavor esmortida per la llunyania i els fums de les fàbriques. Núvols negres mostren banyes amenaçadores. Feia anys que no ens vèiem.

—El temps del «Riskal» va esser una estranya combinació de placidesa i inquietud, de frustració i d'avenç. La tertúlia oficial era els dissabtes a la tarda. En

Llorenç Villalonga, amb posat absent i frases sibil·lines, n'era els sant pare oficiós. Jo hi anava, a vegades, en silenci, d'altres discutint en nom d'extremismes, d'altres assentint modestament. Veia que allò d'allí era i no era, la literatura: per regla general es tractava de gent que escrivia a hores perdudes i que no tenia més de mitja dotzena de lectors. Ni se'ls ocorria cercar-ne més. Però també, allí i llavors, era aquella tertúlia l'única literatura, l'única possibilitat literària. D'aquí que fos per a mi una frustració i un avenç. Després, quan Joan Triadú, em va oferir feina a Barcelona, vaig anar-me'n. A Mallorca m'havia preocupat per obrir-me camí a través del periodisme

—DIARI DE MALLORCA, PAPELES DE SON ARMADAMS, BALEARÉS—, però jo era massa ambiciós, o massa dèbil, per aguantar la molta feina, els pocs diners i les escassíssimes possibilitats.

Fa deu anys. A Barcelona en Baltasar ha pogut realitzar plenament la seva vocació. Es un dels pocs escriptors catalans que està professionalitzat. Ha publicat en aquest espai de temps, tres novel·les, i prest en sortirà una altra, que es diu *Els Argonautes*. Li tradueixen al castellà *La Lluna i el Cala Llamp*. Té publicat tot el teatre. *Romanç de cec* ha d'esser traduïda a l'italià. A l'Argentina li han traduït *Els condemnats*. Ha publicat dos llibres de narració-reportatge, *Arran de Mar*, que ha guanyat el «Premi de la Crítica de la Literatura Catalana 1967», i *Viatge a les Balears Menors*, ambdues traduïdes al castellà amb els títols *Sombras chinescas* i *Viaje a las Balears Menores*, respectivament. Per la tador la col·lecció «Antologia Catalana» li publicarà un llibre de narracions titulat *Difunts sota els ametllers en flor*. Dos llibres més estan a punt de sortir: *Los encuentros* on recull les primeres 50 entrevistes publicades a la revista DESTINO, i un altre que recollirà una selecció d'articles periodístics i que es titula *Ejercicios más o menos espirituales*. Mentre realitza aquesta obra, col·labora a la premsa periòdica. Fa pocs dies que li han concedit el «Premio Godó de Periodismo». Als 31 anys en Baltasar ha realitzat una obra abundosa, coherent, molt important. Queda un llibre, *Viatge literari a Mallorca*, que per a mi té una importància decisiva per entendre el pensament d'En Baltasar. Li parl dels pocs autors de la generació de postguerra inclosos dins el llibre esmentat. D'uns articles sobre la seva persona i obra publicats a Ciutat per En Jaume Vidal. Que les relacions entre aquesta generació i ell no pareixien d'allò més fluid.

—Anem per parts. Jo he estat molt amic d'En Llompart i d'En

Vidal Alcover: els dos van publicar-me els meus dos primers contes. D'En Moyà i d'En Bernat Vidal n'he estat bon amic. Personalment, ara les meves relacions són veure'ls poc, d'una part perquè en anar jo a Mallorca —que és cada tres o quatre mesos— me'n vaig sempre a Andratx i a Ciutat només hi sóc de passada. Tinc poc temps, molta feina, i de cada dia em fatiga més la tertúlia, el veure gent perquè sí. A Andratx tinc molts d'amics, a part de la família. A més, vénen amics de Ciutat i sopem i bevem una mica de vi... Ara, tu em parles d'unes relacions. Bé: jo, un cop sortit de Mallorca, vaig desenvolupar les idees que ja portava allí, d'intentar establir-me com escriptor professional i fer una literatura viva, i, alhora, enllaçar tot això amb la idea, la política, la història, la societat dels Països Catalans. Això em va portar a adoptar unes maneres de pensar i obrar de «país normal»: jutjar persones, obres, actituds, d'acord amb una cultura i un país, globalment. Llavors, si l'obra de l'un o de l'altre, que dins l'òptica mallorquina em podia semblar bona o justificada, en alguns casos va ocórrer que em semblà fluixa o extemporània. I això va aixecar irades protestes. Aquest és el fet net i pelat, anècdotes de costat. D'altra banda, aquestes opinions meves no són arbitràries: poden trobar-se als textos sociològics i polítics més responsables que s'han publicat al país. Aquest mateix judici d'una banda, i de l'altra, les necessitats geogràfiques, van esser les que em van aconduïr al fer el meu «Viatge literari a Mallorca», que no és una antologia, sinó un viatge literari, pel qual, per exemple, no hi figuren Bernanos o D. H. Lawrence —aquest darrer va escriure un bon poema sobre el meu poble, per exemple. Llavors hi vaig posar els mallorquins que vaig necessitar, mallorquins vivents, vull dir: Villalonga, Miquel Forteza, Blai Bonet, Miquel Dolç, jo mateix —un text sobre una tempesta marina: l'únic que vaig trobar sobre el tema, tan important a Mallorca—. Per les matei-

xes raons, i perquè m'agraden molt a mi aquests escriptors, hi ha molts textos de Joan Alcover, de Miquel dels Sants Oliver, de Josep Pla...

El país no és el mateix. Les condicions socio-econòmiques han evolucionat de tal manera que Mallorca avui té una altra fisonomia. Les condicions i objectius culturals no poden esser les mateixes. L'escriptor mallorquí s'ha de plantejar la seva obra partint de nous principis estètics i filosòfics. Una Illa que sols està a set hores de New York, que segueix al dia la guerra del Vietnam, i això em pocs anys, ha d'haver sofert un traumatisme que afecta a les arrels més profundes. L'escriptor no pot quedar al marge. Per altra banda, i paradoxalment, el públic lector en català ha augmentat considerablement. He comprovat, per pobles de l'Illa, com hi ha nova gent que s'interessa per la literatura de postguerra. A vegades he quedat sorprès. En Blai Bonet, n'Antònia Vicens, en Baltasar Porcel, interessen i són llegits. Han aparegut noves veus, moltes en relació a la demografia del país. Nova gent que no vol acceptar principis que no fa molts d'ans semblaven incommovibles. Avui Mallorca té un esplet d'escriptors que no han fet 25 anys. I en té, com en Villalonga, que n'han fet setanta. La situació actual mai s'havia donat dins la nostra història. Es encoratjador.

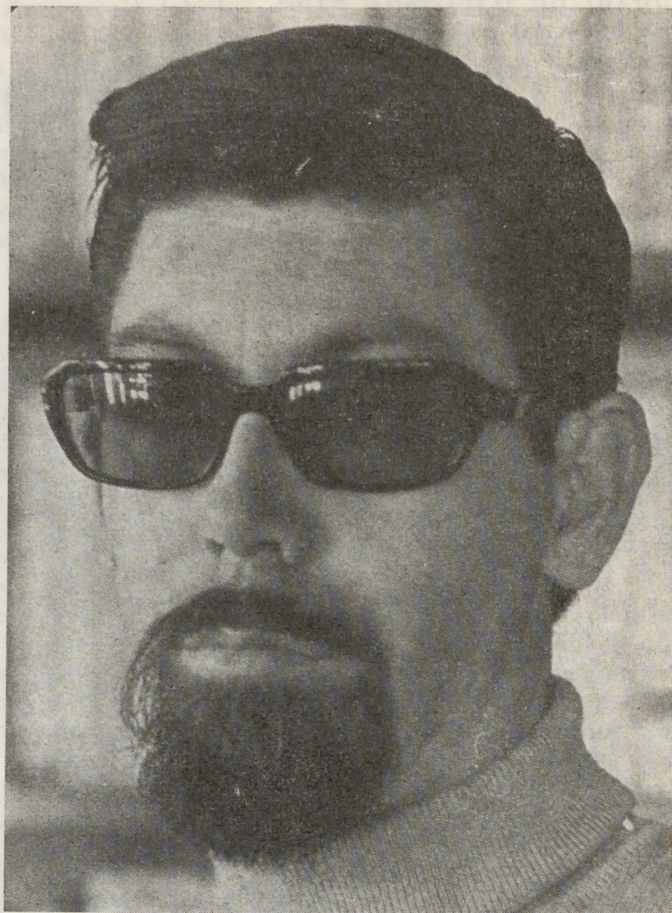
—Al meu poble Solnegre, Arran de Mar, Els Condemnats, s'han venut a dotzenes, per centenars en algun cas. Quan vaig donar una conferència a l'Aula de Novel·la, l'abril passat, van venir senyors que no coneixia amb Arran de Mar, perquè els ho firmés. Això es pot interpretar com orgull: bé, ho és. Per això escric: perquè se'm llegeixi. Ara, suposat que sigui cert que als pobles com tu dius, En Villalonga no interessi —a Andratx, no, per desgràcia, però tampoc no es llegeix res més d'altres autors del país—, suposo que és degut a que la literatura d'En Villalonga es producte d'una

experiència de cultura: parteix d'unes situacions, un llenguatge, una manera de fer, un contingut, produït pels llibres. Els altres, en canvi, partim de l'experiència, al grau que sigui, la qual és forçosament més prop dels interessos i de la realitat de la gent del país, i més encara de la dels pobles. Naturalment, que això no té res a veure amb la qualitat literària.

L'aparició d'aquestes noves veus, com tu dius, l'explicació del fenomen, està per estudiar. Jo penso que l'escriptor jove s'ha de formar imperiosament per dos fronts: l'un, saber quina literatura, quines idees i quina situació política-social hi ha al món d'avui; l'altre, estudiar a fons les mateixes realitats al seu país, a més de la història. I a partir d'aquí, establir un compromís d'acord amb les realitats del país i les necessitats. Fer el «cheguevarisme» a Mallorca em sembla tan bèstia com el «feixisme». A vegades, però, hom es confon, i el compromís no s'estableix cara al país, sinó cara el que diuen les revistes madrilenyes, les moscovites o les opusdeistes.

En Baltasar beu una cervesa i jo «Tio Pepe», que acompanyam amb trocets de formatge i xorió. D'una cambra que dona a la sala on parlam, surt un moix gris, d'angora em sembla, i que mira amb mals ulls. Primer el ca, ara el moix. Ve cap a mi, i quan intent fer-li un joc, es gira i s'en torna allà d'on vé. Tenc la impressió que és un moix capritxós. Tal volta dormi eternes sestres sobre aquestes butaques tan còmodes i s'hagi molestat perquè les ocupem. La sala està decorada amb molt bon gust. Hi ha quadros de vàlua allà on els presatges deixen redols blancs de parret. Imagín que el pis, abans de la guerra, devia ésser llogat a metges o advocats. En Baltasar vesteix tal com podia fer-ho un mariner d'Andratx, a excepció d'aquest pentinat de dia de Corpus, que sembla fixat amb llimona.

S'ha parlat molt d'una burgesia a Mallorca nascuda amb el turisme. Aquest assumpte l'he deixat

aclarit per diverses publicacions. Ja l'any 1963 al DIARI DE MALLORCA vaig explicar el que creia i segueix creguent. El fet és que l'Illa en 17 anys ha canviat de cap a peus. Crec que he estat el primer, després de la guerra civil, que s'ha plantejat el problema de la cultura mallorquina en funció de la nova dinàmica socio-econòmica. El problema més important, avui, és que el turisme no ha creat aquesta classe burgesa que possibilités una renaixença com la del Principat. Els milers de nous rics no són els amos de les ametles. Es a dir, la riquesa belluga dins l'Illa, però no és seva. No hi ha una consciència de classe dirigent, i al mancar, no esper que tots aquests que s'han enriquit puguin isoladament fer front als complexos problemes comunitaris, que tinguin unes respostes clares, civils i culturals,

d'òbvia i radical mallorquinitat. No, no existeix aquesta classe burgesa. El que sí es manifesta és una nova classe de servidors domèstics, de minyones, l'esperit i mitjans econòmics dels quals són tan de tercer ordre provincial com ho podien ésser els «senyors» d'abans. Avui el provincionisme sucursalita és tan evident que ni tan sols s'ha sabut crear els mitjans per preveure que ens pot passar al futur. Esperen, com sempre, que els altres resolguin tots els problemes.

Passam a la cambra on treballa, senzilla, petita, amb una gran taula per escriure. Em mostra revistes, reculls de premsa, que parlen de la seva obra. Hi ha un cert desordre, però tot està a mà. A les parets un quadro de les Illes, un altre de Ciutat, i un ofici de l'Ajuntament d'Andratx que el felicita no sé per quin premi litera-

ri. Posa per escrit tot allò que vol que sigui fidelment entès. Passam a una altra cambra, on hi ha una llibreria totalment dedicada a les Illes. Es una de les més importants que he vist. Hi ha exemplars difícils de localitzar. Em mostra obres del segle XVII, XVIII i XIX, d'història, literatura, etc. M'interès per les obres d'En Jaume Roca, «El pagès d'Andratx», lliure-pensador, escriptor popular. També per les obres d'aquells socialistes primerencs, escrites en castellà i català, Bibiloni i Corró, Quetgles, etc.

La paraula bilingüe no m'agrada. S'ha d'esser racialment, culturalment, socialment, unilingüe. Al llibre de Francesc Vallverdú L'escriptor català i el problema de la Llengua s'estudia precisament el cas d'En Pla, d'En Fuster i el meu —i algú altre com Carles Soldevilla o Castellet, penso—, com el d'escriptors catalans totals monolingües, però que degut a les circumstàncies político-històriques feim també ús del castellà— a estones inclús un bon ús—. Això és clar, ve després el problema de la tasca de l'escriptor dins el món contemporani i de la cultura de masses: ¿has de viure aïllat, fer un altre treball que no és el teu, tenir pocs lectors, no influir en el medi ambient? Es evident que no: crec amb l'escriptor professional i en una cultura per la majoria. L'aficionat dins la torre de vidre em sembla una nefasta i ridícula reminiscència del segle XVIII. Un home conscient, i si alguna cosa té diguem-ne l'esquerria és consciència per damunt de la conveniència, que és el signe dretista màxim, un escriptor conscient, llavors necessita dels mitjans massius, sempre que no siguin totalment controlats; en països poc democràtics, pel reaccionarisme total. Ara i aquí, és necessari si es vol escriure de cara al gran públic fer-ho en part en castellà: per això escric a LA VANGUARDIA i a DESTINO. I pel mateix ho faig a SERRA D'OR i a TELE/ESTEL: perquè són els dos únics mitjans catalans que tenim. Jo escric a la premsa en castellà, però sóc l'únic escriptor

català que més folis publica al mes a les dues úniques revistes catalanes que surten —revistes, per cert, a les quals tampoc no col·laboren gairebé cap dels escriptors de la torreta de vidre: abans es queixaven de que no hi havia premsa en català: ara suposo que divaguen, convençuts que no són realment escriptors—. Em parles, després d'ABC: és un diari en castellà, monàrquic, de Madrid. ¿Ho trobes una animalada, per a mi, que col·labori allí? M'has demanat col·laboració per a LLUC: és una revista minoritària, dretista, eclesiàstica. Ho trobes millor que l'ABC. Es clar, és mallorquina i en mallorquí: per a mi, això es l'únic que la salva fins ara. Cam el que em salva l'ABC és que és la major tribuna de premsa dins tota la península de parla castellana. Dins la qual tinc obligació d'influir, en la modesta mida que pugui, per a solucionar els problemes de la meua cultura i el meu país, ara i en el futur. Tancant-me, tancant-nos, no arribariem enlloc. Vivim un temps de confusió, de possibilitats mínimes: s'han d'aprofitar per dir les veritats.

Tornam a la sala. Acabam el formatge i xorís. Mir per la finestra i les primeres gotes cauen amb certa violència. Com si l'ambient s'hagués refrescat. Seguim parlant de moltes coses. En Baltasar té una cosmovisió molt ben elaborada i estratègica. Quasi tots els problemes del nostre país queden plantejats. Barcelona, borrosa a través dels vidres banyats, cap i casal de la cultura catalana, reflecteix tots aquests problemes. Barcelona, tan atractiva, tan necessària, a vegades sembla que gira l'esquena a les necessitats d'altres països catalans, que no sap aprofitar les oportunitats. Però son tants de problemes...

Els dirigents de la problemàtica cultural catalana —els diversos grups que remenen la cua i les mans— no tenen idea clara de la realitat socio-cultural mallorquina... perquè no la poden tenir. Mallorca té 400.000 habitants. Barcelona sola, gairebé tres

milions. La cultura, a tots els països, té com a centre les grans ciutats, les capitals riques en diners i demografia i indústria. La irradiació cap als altres llocs del país es fa a través de la xarxa de l'Estat: escoles, ferrocarrils, delegacions de govern, obres públiques, etc. Bé: a nosaltres ens manca això darrer, la xarxa. Després, tot, sigui dins Barcelona a cap a qualsevol lloc perifèric, s'ha de fer a partir dels esforços particulars i sempre insuficients. Ens manca la xarxa. L'hem de suplir fent feina a rebentar, amb bona voluntat. I això mai no basta. A part, després, que la urgència de la feina dins Barcelona —insisteixo: Barcelona, no el Principat— impedeix dedicar-se més a Lleida, Ciutat, València o Maó. Per últim, històricament s'ha anat creat una diferència sociològica —no d'arrel: raça, cultura, etc.— entre el Principat, València i les Balears. Provoca a vegades enteniments una mica confusos. Tot plegat, però, no afecta res d'essencial. Inclús té una certa compensació: si bé es cert que el barceloní no s'ocupa tot el que caldria de Ciutat, Lleida o València, reb amb atenció i unes ganes desesperades tot allò que li arriba d'aquests llocs. Hi ha escriptor que té un nom només perquè viu a qualsevol contrada del país. I n'hi ha, també, que es desenvolupen amb dificultat per això mateix. En definitiva et diré, que qualsevol intent o veleïtat de desmembració, de dialectalisme, —i no parlo ara de ximpleries ortogràfiques— em sembla una bestiesa total. Només la unitat ens salvarà.

Es tard. En Baltasar Porcel ha dit tot allò que pot interessar a un mallorquí de bona voluntat. Quan partesc en «Llamp», per mor de la pluja, està amagat, i camín tranquil pel petit jardí de l'entrada. Plou. Barcelona no es veu. La pluja és constant. Ràpidament i amb el cap remull entr dins el cotxe. Baixant, per la carretera del Tibidabo, pens que a les grans ciutats, la pluja els hi és necessària sovint-sovint. Com als homes les grans paraules, els

grans fets. Després tot queda com més net i xalest. La tasca que En Baltasar ha realitzat i vol realitzar és important, molt important.

Voluntat i eficàcia unides al costat d'unues qualitats literàries indiscutibles. Vora la carretera la ginesta floreix i aguanta aquesta

pluja i vent del mes de maig, tan absurda. Enguany aquí no ha fet primavera. Però la realitat mai és absurda...

HESPERUS

El Racó d'En Descalç

- Seria absurd pretenir que la poesia és un mode d'expressió normal. No existeix l'ofici de poeta. La poesia és un quefer ocasional. No hi ha poetes però es fan, de tant en tant, poemes. El poeta permanent és un mite. Volem creure que el poema pot ser una realitat. Adesiara, com una esgarrinxada, alguns pocs versos alimenten aquesta fe.

- Poeta ho és qualsevol, però no sempre. Qui pretengui ser-ho permanentment s'alienarà. I ja hi ha prou alienació al món.

- Insistim: El poeta és un qualsevol. No hi ha una raça de poetes. No caiguem en cap mena de «racismes». Inexorablement, la realitat els esbucarà tots. Quan més clar tenguem el cap, millor.

- Tanmateix, el que la poesia no sigui un mode d'expressió normal no vol dir que no pugui ser eficaç. La poesia no és un luxe. L'adolescent que senti la necessitat imperiosa de «fer poesia» —això tan estrany— tal volta convé tenguí present que allò que hom sent com una necessitat «personal» pot constituir també una necessitat col·lectiva. Com una pell de ca de ximbomba, un vernacle ha d'estar ben tibet. La poesia pot fer aquest servei.

- Una llengua necessita també uns moments de tensió. Naturalment, per endavant, el poeta ocasional no pot tenir mai la seguretat de que els seus intents quedaran com a poemes, de que a la seva tensió personal correspondrà, d'alguna manera i amb totes les limitacions que volgüeu — que seran moltes—, una tensió col·lectiva.

- La poesia, com a activitat, no és precisament el regne de la seguretat. (Ho serà, paradoxalment, com a resultat, si s'hi arriba). Tot el contrari. «For us there is only the trying, the rest is not our business» va escriure T. S. Eliot.

- Tampoc és el regne de la irresponsabilitat. Filla de la llibertat, la poesia és sempre qüestió d'ordre. Certament, aquest ordre no serà mai exclusiu, conclusiu. La poesia no s'acaba amb cap poema. La humilitat no és modèstia, és realisme.

- Es bo que la poesia hagi passat a considerar-se, des de fa alguns anys, com un gènere més. Això contribuirà a posar-la al seu lloc. Però que ningú no es pensi que sigui un gènere superflu, acabat. Tanmateix, si s'ha d'aixecar qualque veu, s'aixecarà, sigui quina sigui la consideració predominant envers el mode d'expressió.

- El poeta ocasional no té l'exclusiva de res i —per descomptat— tampoc la de mantenir la vitalitat de l'idioma. L'article periodístic o la cançó, per exemple, són modes molt més normals, que arriben a molta més gent. L'estadística també té importància per a un poble i per a una llengua.

- De totes maneres —com sabia molt bé Carles Riba—, si el poema «mereix la pena», si queda realment, ja arribarà a escampar-se. Perquè el temps treballa a favor del poema.

- Possiblement, d'aquest tema se n'hauria d'escriure molt més a poc a poc. Perdonau que ara ho hagi fet «sobre la marxa» i descalç.

rosa dels

VENTS

D'EIVISSA

UN FESTIVAL DE MÚSICA I UNA MICA DE LITERATURA

Les murades d'Eivissa són una obra formidable del segle XVI. Les començaren l'any 1554, seguint part de fora les medievals i ocultant amb els grans llenços i baluards els més fràgils murs i torretes anteriors. En arribar, però, al baluard de Sant Joan i tenir-lo mig enllestit, no giraren cap amunt per acabar d'envoltar el clos, sinó que tiraren endavant a fi de donar una extensió molt més gran al recinte, que quedà tancat, amb la part guanyada, el 1585. Aquestes murades han romàs completes fins avui; són en realitat una mostra excepcional de l'enginyeria militar d'aquell temps. Fins ara se'n servia l'exèrcit; però algunes de les dependències que ocupava ja han començat a ser utilitzades amb finalitats no militars. Dins de poc temps, murades i castell han de ser de propietat civil. No s'ha de considerar només l'aspecte exterior dels murs; dins hi ha passos, soterranis, arcades pètries i espaioses naus. Ja vaig escriure aquí mateix que la casamata del baluard de Santa Tecla s'està transformant en el nou museu arqueològic, situat a part del museu monogràfic del Puig des Molins, i que a la Sala d'Armes, del baluard de Sant Joan, s'ha instal·lat la III Biennial d'Art d'Eivissa. El polvorí del baluard de Santa Llúcia també ha servit per a contenir una part d'aquesta extensa exposició. I ara, del 8 al 15 de juny, el baluard del Portal Nou ha estat el bell escenari del

II Festival de Música d'Alta Fidelitat d'Eivissa, que patrocinen la Fundació Grundig i l'Ajuntament de la ciutat. Ja l'any passat s'hi va celebrar el primer festival.

El lloc fou escollit amb encert. Dels set poderosos baluards, el del Portal Nou és el que queda més aïllat, tancat i recollit. És un petit món a part, plantat de pins, al peu d'altres murs i amb un accés espectacular. S'hi entra des de dins del mateix Portal Nou, per un joc de passadissos amb volta seguida, descendents i ascendents, convenientment aranjats amb escales i jardí. L'esplanada del bastió es presta admirablement, els vespres d'estiu, per a concerts, representacions teatrals, etc.

Malgrat que la idea inicial d'aprofitar-lo va partir d'un extingit grup escènic, de felix record, s'ha començat amb un festival de música. A Eivissa, on hi ha tantes ocasions de referir-se a la pintura, és molt difícil poder parlar de concerts. L'illa és intensament plàstica i escassament musical. Hi ha —ja no me'n recordava— els populars i diumengers concerts de la Banda Municipal, que sempre troben un lloc i algun auditori entre la gent que es passeja. També tenim, és clar, tota la música de sala de festes i de teatre de varietats que es vulgui. Quant als festivals que ara ens ocupen, el primer fou quasi exclusivament de música de disc, d'acord amb el seu nom.

Però en el d'enguany la música reproduïda ha quedat restringida a una part mínima i ha predominat de bon tros la interpretació directe, sovint a càrrec de notables executants. El festival comprenia, a més d'una exhibició folklòrica, sessions de música clàssica, de jazz i de música lleugera. Hi ha hagut un excessiu predomini d'aquesta, per bé que els artistes eren d'anomenada. Només recordam una cançó en català, bonica i ben matisada per Salomé. Molt bé les sessions de jazz, en les quals ha actuat l'excel·lent orquestra Jazz-Tett, de Madrid, presentada per Juan Carlos Calderón i amb la col·laboració, l'últim dia, d'Elia Fleta. La música clàssica correspongué a la inauguració i consistí en un recital del pianista cubà Jorge Bolet, amb obres romàntiques. Un concert com en desitjaríem algú altre. Aquest festival ha comptat amb l'ajuda estatal i amb una certa difusió pels mitjans oficials. ¿Haurem d'esperar el tercer festival per a poder tornar a sentir a Eivissa una mica de música?

Ara el cronista podria referir-se a una sèrie de noves exposicions de pintura, algunes molt interessants. Prefereix deixar el comentari reduït a l'activitat musical, una vegada que per excepció s'ha produït. Convé deixar constància del relleu que adquireix allò que és insòlit. Esmentarà, però, un llibre que ha vist en algunes llibreries locals, referent

a l'illa i publicat a Anglaterra. El cronista l'ha fullejat, n'ha mig llegit algun fragment, ha mirat les fotografies d'un paisatge que coneix tant, i ha retingut el títol i el nom de l'autor: *White Under the Sun*, per Virginia Cleife. El llibre li ha semblat humà, viscut, amable. I amb ell a la mà ha recordat que ja fa temps que no ha sortit cap nova novel·la d'aquelles que prenien Eivissa com a lloc de l'acció, tot i que els personatges no sempre fossin eivissencs, i que solien ser ben punyents. Eren novel·les en diverses llengües europees, fins i tot l'holandesa i la danesa, i no mancaven els títols castellans, com *Hombres varados*, *Los europeos*, *La cala*, *El acantilado*. ¿Podem tenir, però, notícies de l'última bibliografia finlandesa, per exemple?

A les llibreries hi havia també el número 4 d'un periòdic anglès que es publica a Eivissa. Es diu **IBIZA INSIGHT** i surt cada dimarts. Això sempre fa pensar en possibles publicacions en altres llengües. En la que pensam concretament, ben pocs escrits veim publicats a l'illa.

M. V.

DE MALLORCA

• La restauració del Castell de l'Almudaina ocupa avui l'atenció cultural del nostre país. Un cop desaparegudes les edificacions de l'Alhambra i del Líric, del quarter de Cavalleria i d'altres establiments comercials, ara els jardins de l'Hort del Rei estan a punt de ser començats, i Déu vulga que amb tot encert. El lloc i les històriques construccions de l'antic palau dels reis mallorquins bé ho reclamen.

De moment, ens felicitem i felicitem les autoritats per l'èxit en la realització de la nova avinguda d'Antoni Maura, realment una meravella urbanística.

Es tant, però, l'amor que ens inspira aquest conjunt arquitectònic de la Ciutat —el primer i més alt conjunt arquitectònic civil de les nostres Illes—, que no ha de causar estranyesa a ningú si sembla que hi sentim com un punt de gelosia.

Aquesta com a manera de gelosia l'ha manifestada en el **DIARI DE MALLORCA** del 16 de juny passat, don Josep Quiñones en demanar respectuosament a la Corporació Municipal que les obres dels jardins no sien començades fins i tant es disposi d'un pla definitiu degudament aprovat; que aquest pla sia exhibit abans als administrats; que el terror de l'Hort del Rei es destini solament a jardins públics, només amb arbres, plantes i flors, i sense noves construccions ni arcs ni columnates que puguin impedir la total visió del Castell; que els jardins s'instal·lin ran de terra i no a uns metres d'alçada, a fi que tots en puguem fruir; i finalment que en aquests jardins no s'hi instal·li cap negoci ni indústria, sinó que siguin enterament de tots els moradors de la Ciutat.

Nosaltres, altrament, somniam perquè aquesta glòria del nostre cel mallorquí i dels nostres dies radiants, es puga ben aviat mostrar sense màcula, i que la restauració de les edificacions i la recreació dels jardins els presideixi un seny clar i un bon gust depuradíssim.

• Felanitx anuncia la inauguració del **Museu-Casa Colom** a la memòria de Cristòfor Colom. Propietat dels germans Joan i Nadal Barceló, serà instal·lat al vell casal campestre de **Ca's Capità** dins el terme de la possessió de Son Colom. Disposarà de seccions de cartografia, ceràmica, iconografia i heràldica de Colom, biblioteca, vitrines amb documents, etc. El somni d'un Cristòfor Colom —l'il·lustre navegant—, mallorquí, impulsa certament nobles activitats i realitzacions que honoren els seus promotors.

• Bartomeu Font i Obrador s'ha doctorat en Història. La seva te-

sis doctoral és una contribució mallorquina al coneixement dels indígenes de Califòrnia, i fou llegida a l'Universitat de Barcelona el 5 de juny passat.

• Baltasar Porcel ha estrenat al nostre Teatre Principal de Palma, interpretada per la Companyia «Artis», la seva obra **L'Inspector**, una versió lliure de Nicolai V. Gogol, farsa en dos actes que té publicada al seu volum de **Teatre** imprès per **l'Editorial Daedalus** dins la seva col·lecció «Europa». L'estrena tingué lloc el dia 11 de juny.

• Guillem Rosselló i Bordoy disertà al Col·legi de Doctors i Llicenciats el passat dia 1 de juny, sobre els darrers avenços de la Prehistòria mallorquina.

• Al Certamen Científic i Literari del Seminari Diocesà celebrat el 15 de juny hi foren premiats Francesc Obrador i Joan Escanel·las per una versió mallorquina de l'Evangeli segons sant Joan, premi ofert pel canonge lectoral mossèn Llorenç Tous.

• Inca ha celebrat un festival de la Cançó Popular, que tingué lloc el 15 de juny. Hi foren premiats: Antònia Buades Vallespir, de Sa Pobla, per la seva interpretació de la **Tonada d'esterrossar**; Gabriel Ramis, de Llubí, que interpretà la **Tonada d'espolçar metles**; l'Agrupació de Son Servera, per la **Cançó de S'Espadella**; i el Grup de Sant Josep, d'Eivissa, per la **Cançó de Porcellia**.

• No són de compte nostre airejar, retreure o defensar ideologies ni sistemes polítics. Però sí, airejar notícies de significació espiritual que ens afecten. Com aquesta de don Juan de Borbón expressada en una **Cover-Story**, que publica el setmanari **MUNDO** en el seu número 1468. Don Juan de Borbón ha dit: «Per a parlar de regionalisme s'ha de comptar amb una autarquia administrativa, amb una descentralització, i per de prompte, amb un respecte extra-

ordinari a la llengua. Jo entenc i estimo les regions com els grans ornaments de l'unitat i la varietat d'Espanya».

● El III Cicle de Conferències de Campos versarà sobre **Diferències de Mallorca amb Catalunya**, segons una rectificació que hem rebut.

DE BARCELONA

De la Festa de Sant Jordi ençà s'han produït tres notables esdeveniments. L'aparició d'una nova editorial, «Llibres de Sinera», nom evocador de l'obra d'un poeta extraordinari, Salvador Espriu, el qual és un dels dirigents de la nova empresa. El llançament d'una enciclopèdia en quatre volums, el **Salvat Català**, que ha tingut una gran acceptació entre el públic, puix es parla d'un tiratge que voreja els 70.000 exemplars. Per últim, la notícia que per la tardor sortirà a rotlo la **Gran Enciclopèdia Catalana**, d'«Edicions 62», i que constarà de deu volums. Hi col·laboraran, de tots els Països Catalans, més de mil especialistes de totes les branques del saber. A la fi tindrem la gran Enciclopèdia que ens faltava. Jo, que he vist com hi treballen, puc dir que tal volta aquesta obra, en profunditat i qualitat, superi el clàssic concepte d'enciclopèdia.

Segurament el pacient lector ja està informat d'aquestes novetats editorials. Aparentment la importància d'aquestes notícies és molt minsa. M'agradaria, però, que reflexionés uns minuts, encara que ràpidament, per comprendre clarament el que significa dins el temps d'ara això de poder sortir tres empreses editorials de tanta transcendència. No podem oblidar, per començar, que s'han projectat dins un context cultural endarrerit, sense institucions, i amb una llengua molt condicionada. Fa poques setmanes, el poeta Espriu s'exclamava a la revista TRIUNFO: «¿Per què ha d'esser la nostra llengua delinqüent?». I supòs que

a Mallorca ha arribat la nova de que Salvador Espriu serà proposat pel Nòbel de Literatura.

Indubtablement quan l'acció de l'Estat no existeix, sols la iniciativa privada pot substituir-la. I faig referència a un Estat que avui està posant en pràctica tots els lliberalismes, encara que, com diu Aranguren «...aviat només ens mancarà el detall del lliberalisme polític». (Veg. **El problema universitari**, Ed. Nova Terra. Editat en català abans que en castellà!). Sigui dit en defensa de la veritat, l'Estat no posa obstacles a la creació d'editorials en català. Sembla que el seu criteri sigui: «Qui vulgui arriscar-se que s'arrisqui». Posats a esperar, és una bona passa per la comprensió entre els pobles de la Península.

El Principat, que sempre s'ha distingit per la seva iniciativa en tots els camps de l'acció de l'home, i que avui es planteja una nova estructuració de la seva economia, ha substituït l'acció de l'Estat. Em contava un amic madrileny que molts d'universitaris i intel·lectuals de Madrid han tingut que aprendre la nostra llengua, puix que les més importants novetats editorials avui surten en català. La iniciativa privada, amb les ales tallades, com veis, ha aconseguit no sols abastar el nostre mercat, sinó el de Madrid.

El miracle que la gent d'aquí, i la forana, no s'explica, es el fet que l'Estat, que cobra puntualment els corresponents impostos a totes aquestes societats que publiquen en català, encara no s'hagi decidit a legislar sobre l'ensenyança obligatòria de la nostra llengua a tots els Països Catalans. Sense escoles, sense universitat, sense institucions públiques que organitzin la cultura, aquí es publiquen els llibres més importants de la Península, en català, és clar, i les xifres de lectors, augmenten de dia en dia. Com deia Joan Triadú a SERRA D'OR del mes de maig, «hi ha milers de llibres i no hi ha cap escola».

Una ciutat, un poble, una comunitat lingüística com la catalana, amb prou capacitat receptiva i força vital per tirar endavant, té

tota la raó quan exigeix que no es prenguin les decisions partint de les nafres del passat. Mentres tant, els grups socials de certa potència econòmica, substitueixen fins allà on es possible, l'acció i l'estímul que lògicament correspon a l'organisme suprem de la nació. Aquest mateix amic de Madrid, observador i molt comprensiu de la realitat catalana, em va dir: «Jo crec que l'Estat encara no s'ha plantejat així com cal tota aquesta qüestió. Si encara en podria treure més diners!». Vaig contestar-li que vivim un temps que desgraciadament no accepta segones quines frivolitats, enc que siguin retòriques. Que fins i tot la iniciativa privada no fa el que podria fer, perquè no han trobat la comprensió, la profunda comprensió, allà on tot es decideix.

Es esperançador que en tan poc temps s'hagin produït tres novetats editorials tan importants i que efecten directament la difusió de la cultura. Aquí, naturalment, es pensa i diu, que tot quant es faci és interessant, fonamental, però, que, desgraciadament, tot allò més important per fer rutil·lar la cultura, no depèn de la iniciativa privada.

Hesperus

DE ROMA

El passat 27 d'abril, a la Facultat d'Història eclesiàstica de l'Universitat Gregoriana de Roma, mossèn Guillem Pons i Pons, professor del Seminari de Menorca, va defensar la seva tesi doctoral titulada **Don Juan Vich y Manrique de Lara, su pontificado en Mallorca 1573-1604**. La tesi elaborada sota la direcció del pare Miquel Batllori S. I. —de la Real Acadèmia d'Història—, ocupa un volum de XXXV + 528 pàgines mecanografiades.

Esperam amb interès la publicació d'aquest estudi, puix que no es tracta sols de conèixer un personatge de la nostra història, sinó tot l'ambient espiritual, cultural i social de la clerecia i del poble mallorquí del temps que

mossèn Pons ha estudiat. Les seves investigacions als arxius de Mallorca, Roma, Barcelona, Madrid, i d'altres llocs, han cristal·litzat en una vertadera història del renaixement post-tridentí, especialment en lo que pertany a la renovació dels mètodes pastorals.

I és aquesta una clau a l'arc de la nostra història. Mallorca comptava aleshores amb un dels rèdits

més cobdiciats de l'Església. Els bisbes es succeïren sense ocupar la Seu per un període tan llarg que el nostre cas ha arribat a fer-se tòpic a les històries generals de l'època.

Essent tal volta aquesta falta de Pastor, una de les tares més greus de l'Església dels segles XIV al XVI, es comprendrà fàcilment quina importància no tin-

gueren els 31 anys de reforma pastoral del primer bisbe post-tridentí resident a Mallorca. La tesi de mossèn Pons ens obrirà possiblement noves perspectives sobre la situació actual de la diòcesi mallorquina. La seva publicació serà una bona contribució al renovellament post-conciliar de l'Església.

J. A.

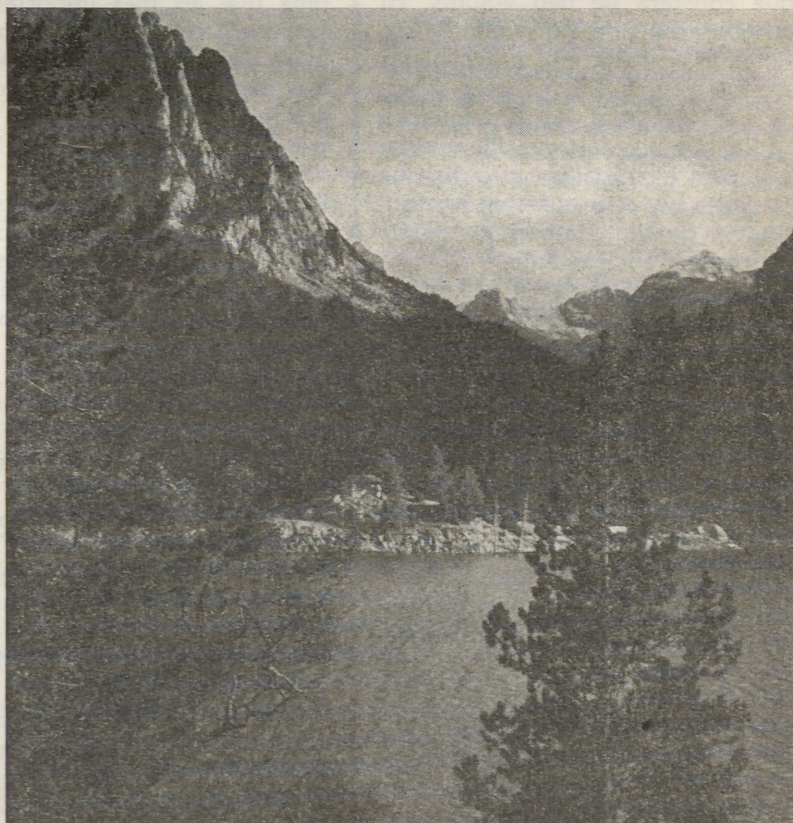
ACAMPADA.

Salvament i Socorrisme

La difusió de l'educació sanitària i de socorrisme es fa cada dia més necessària, en vistes d'una major assistència i d'una millor atenció en qualssevol situacions d'emergència. Aquella cosa tan primària que a Espanya no aprenem a les escoles i que podríem dir la difusió de la tècnica dels primers auxilis, ho supleixen algunes organitzacions, com la Creu Roja i pocs més, que organitzen qualque campanya de divulgació.

Nosaltres, la gent de l'escoltisme, hem pensat que molt bé podríem ser un d'aquests pocs organismes, majorment tenint en compte les finalitats i l'orientació pròpies d'aquest moviment.

Així, doncs, presuposant el benèvol acolliment dels nostres lectors, i considerant l'alt interès que té el tema, ens hem proposat la publicació d'unes normes de «Salvament i Socorrisme», que iniciam aquest mes i que continuarem en edicions successives

de LLUC. Ens ha semblat que precisament ara, de cara a la temporada estival, era quan havia de resultar més eficaç, sobretot si tenim en compte la dispersió humana dels estius.

Començarem amb uns principis generals de socorrisme. Per la seva perfecció, els extractarem del *Manual del Socorrista Civil del Ministeri de l'Interior Francès*, i seguirem, després, amb la tècnica, ja més concreta, de l'auxili en les diverses circumstàncies: auxili en carretera, auxili de naufrags, en la muntanya, etc.

El socorrisme és l'art de proporcionar els auxilis necessaris a un accidentat en absència d'un metge. De la manera com siguin donats aquests primers auxilis, en depèn generalment, la vida, la mort, una llarga hospitalització, una indisposició temporal o una malaltia definitiva. En tots els casos, l'administració correcta i eficaç d'aquest auxili primers disminuirà el sofriment i facilitarà la feina del metge.

S'han de tenir en compte uns principis generals:

Primer — *Tranquil·litat, però actuació ràpida.* — Amb tranquil·litat, serenament, es dona confiança a la víctima i a tots aquells que es troben aprop.

Segon — *Fer una composició de lloc.* — Quan s'arriba al lloc de l'accident, no s'ha de començar a actuar atenent el primer ferit que es troba. N'hi poden haver altres en estat més greu i que, per tant, estiguin més necessitats d'auxili i de ser atesos en primer lloc. Fer, doncs, un examen ràpid del lloc. S'ha de procurar saber si hi han ferits, per exemple, soterrats, i si hi han

possibles fonts de perill: amenaça d'enderrocament, ruptura de canalitzacions de gas o d'aigua, foc, etc.

Tercer — *Deixar el ferit ajagut d'esquena.* — Es un mitjà de combatre l'estat de «*shock*». No obstant, si té la cara congestionada, se li ha d'aixecar una mica el cap, i si vomita, inclinar-lo cap a un costat.

Quart — *Moure el ferit amb molta precaució.* — Mai no s'ha de canviar de lloc un accidentat sense abans cerciorar-se del seu estat i d'haver-li proporcionat els primers auxilis.

Cinquè — *Examinar bé el ferit.* — Averiguar si sagna, si respira, si té alguna ruptura, si presenta cremades, si ha perdut el coneixement. Estar ben segurs que no hem deixat passar res per alt. Tenir en compte:

- que l'hemorràgia i la falta de respiració han de passar al davant de qualsevol altra cosa;
- que la pèrdua del coneixement indica sempre un cop fort en el cap.

Sisè — *No fer altra cosa que el més indispensable* — Si es volen fer massa coses, es retardarà el trasllat de la víctima al lloc de socors. No hem de reemplaçar el metge, sinó simplement limitar-nos a proporcionar les cures estrictament necessàries pel transport del ferit.

Setè — *Mantenir el ferit calent.* — Evitar, però, excés d'escalfor, mantenint-lo a una temperatura agradable. Si fa fred, s'ha d'escalfar tot el cos, i la millor manera és utilitzar una manta.

Vuitè — *No donar mai begudes a una persona sense coneixement.* — En aquest estat, hi ha el perill de produir asfíxia si el líquid passa a la tràquea. Si la víctima conserva el coneixement i no té ferides profundes en el ventre, se li pot donar beure lentament, a petites glopades. No és aconsellable donar-li alcohol; és preferible cafè o te calent, especialment si fa fred.

Novè — *Tranquil·litzar el malalt.* — Apaivagar-li els temors, aixecar-li els ànims i no permetre que vegi la ferida.

Desè — Evacuar el ferit ajagut, com més aviat millor, al lloc de socors més pròxim. A vegades, però, serà preferible avisar abans el metge.

Material per una farmaciola domèstica:

Compreses de gasa estèril per netejar i tapar les ferides.

Benes de gasa per subjectar i tapar les compreses col·locades sobre les ferides.

Capsa amb compreses adherents («*tiritas*» o similars).

Esparadrap.

Cotó hidròfil.

Alcohol de 90°.

Un frasc de mercurcrom.

Aigua oxigenada.

Un tub d'aspirines.

Pomada antihistamínica per picades d'insectes, erupcions, cremades del sol, etc.

Bicarbonat sòdic.

Un frasc d'amoniac.

Unes tisoires.

Unes pinces.

Un termòmetre.

Una bossa d'aigua calenta.

Una bossa per gel.

Una xeringa de 3 c.c. amb un joc d'agulles.

Un tub de vaselina.

Antoni PAGÈS DALMAU

ALACIUTAT DES LLIBRES

VERDAGUER SEMPRE I ENCARA

Hem d'agrar a Edicions Proa que dins la seva «Col·lecció La Mirada» ens acaba d'oferir un notable treball pòstum, de Josep Maria de Sagarra, sota el títol *Verdaguer, poeta de Catalunya*.

Sagarra llegí el text d'aquest estudi als «Amics de la Poesia» de Barcelona en una sessió d'homenatge a Verdaguer celebrat el 17 de maig de 1945 amb motiu del seu centenari; és a dir, ara fa cabalment vint-i-tres anys.

Calia certament que la ploma d'un poeta com fou Josep Maria de Sagarra, s'ocupàs de mossèn Jacint Verdaguer i que ho fes amb aquesta mirada tan neta de prejudicis, amb aquesta seva altura de pensament, perquè el nom i l'obra d'un dels més alts poetes de la història de tots els temps quedàs un cop més vindicada, i deixàs la seva figura fulgurant i radiosa, desempallegada —ja n'és ben hora— de tantes crosteres i malefics amb què la miopia dels seus contemporanis l'envoltà.

Sagarra ha basat tota la tesi del seu estudi en els seus coneixements directes de la realitat, i, sens dubte també, en la seva no gens comuna intuïció dels fets. «Quan els versos d'un poeta — diu —, els canta tot un poble en un acte de fe o en un acte patriòtic, aquest poeta, insensible-

ment, es converteix en un símbol nacional».

D'aquest poeta convertit en «símbol nacional» n'estudia la davallada com a home i també com a poeta. Com a home ja en vida, pels fets que motivaren la seva gran tragèdia, i com a poeta, després de la seva mort, en ser considerat per les generacions del Noucents com el «secretari de la nostra llengua», frase que aleshores es feu de moda referint-la a Verdaguer, entre aquells que sense negar-li les altes qualitats de replasmador de l'idioma, posaven en entredit les seves dotes poètiques.

Tots dos aspectes són minuciosament i elegantment estudiats. I contra la primera postura dels homes que intervingueren en el seu drama, i admetien en ell el poeta i condemnaven l'home, declara que mai no devem dissociar l'un de l'altre: «sense aquest drama, que és conseqüència naturalíssima del seu temperament, la poesia de mossèn Cinto en resultaria en molts punts inexplicada, perquè home i poeta, en Verdaguer, són exactament el mateix, i home i poeta són sinceríssims, són d'una franquesa i d'una manca de malícia que enamoren». «És facilísim —diu encara— parlar d'anormalitat per fugir

d'estudi»; i tot afegint que «aquesta anormalitat és la cosa més elàstica del món», acaba dient: «aquell que sigui normal de cap a peus, que tiri la primera pedra».

Sagarra no cau tampoc en el recurs també massa fàcil de donar culpes a cap dels dos altres protagonistes: les dóna, això sí, a la lamentable miopia que des d'un i altre cantó la gent va patir: «aquesta miopia degenerà en una malsana passió; i a fi de comptes el que enverinà els cors ja no eren els fets en ells mateixos, sinó la mala fe dels uns i dels altres; i d'aquesta mala fe en foren víctimes els principals personatges del drama: mossèn Cinto, el bisbe Morgades i el marquès de Comillas».

«Mentre el capellà escriu — diu en un altre indret — o perfila els seus versos, arreu de la ciutat, en un cafè qualsevol o en un saló qualsevol, uns senyors qualsevol afirmen, amb un cigar a la boca, que mossèn Cinto és un cas perdut i que no hi ha res a fer».

I aquí radica, segons Sagarra, la pitjor culpa del cas: el poble —el poble d'aquells homes que devien tenir un sentit de responsabilitat— no es saberen posar a l'altura ni pogueren comprendre l'home-poeta que en la seva grandària històrica els depassava, i ells —infants— s'infantilitzaren encara més amb la seva conducta contra aquell nom i aquella figura que esdevenia tanmateix un «símbol nacional».

En referir-se a la seva davallada com a poeta als ulls de la crítica «pel desafecte i l'oblit dels homes de lletres», conclou: «la seva poesia, sense intermediaris oficials i sense mots d'ordre, un cop nascuda i feta pública, va encertar la fibra sensible d'un país que esperava precisament allò: una claredat i una modèstia de paraules mogudes i ordenades

per l'imponderable de la gràcia». I més envant, alludint-hi més concretament, afegeix: «la força dels homes de lletres podrà en certes ocasions anul·lar fins les proves físiques d'un miracle; però en el cas de mossèn Cinto, és evidentíssim que els homes de lletres van ser impotents». Per a Sagarra, la magnificència de la poesia de Verdaguier presideix tota l'aventura de la nostra Renaixença literària.

Però Sagarra no s'hi entretén massa en una rehabilitació literària que ja és massa evident. Les pàgines més vibrants del llibre són aquelles que dedica a l'home, a aquest home que, com hem dit, en cap moment no podem dissociar del gran poeta; mentre l'emmarca, ben reeixidament, entre els seus contemporanis. Sagarra considera impossible que cap d'ells «pogués tenir una idea completa i justa del cas, precisament perquè l'havien viscut d'una manera interessada». «Tots aquests senyors —diu— no podien prescindir d'ells ni del que poguessin guanyar o perdre en una revisió franca», i decobreix que «fins en els escrits d'eclesiàstics eminents, fets amb la més escrupolosa consciència, hi havia el defecte inicial de decantar el tema cap a una part determinada, amb exclusió del conjunt». Aquestes consideracions les resumeix així: en el plet de mossèn Cinto, l'únic que té tota la raó és mossèn Cinto mateix». I no una raó del cor a la faisó pascaliana, sinó «la raó que té el llampec per a clavar una unglada de llum al núvol i la raó que té una rosa per guarnir de punxes la meravella del seu perfum». Car —tornant a la reiteració—, la vida de mossèn Cinto és una conseqüència de la seva poesia, i la seva poesia una conseqüència de la seva vida.

Aquesta «raó de mossèn Cinto», que es palesa en els seus actes i en els seus poemes, «revela

un cas que els qui el van tractar no van comprendre». Es la raó d'un home rural que «s'havia pres els Sants Evangelis al peu de la lletra, i a més a més, va caçar-ne l'inexorable sentit»; és a dir, «se n'apropià íntegrament el concepte de la Caritat».

Sagarra, finalment, després de dedicar uns comentaris especials —plens d'una agudesia molt personal— a l'actitud del marquès de Comillas, del bisbe Morgades, de la viuda donya Deseada Martínez, i a mossèn Frederic Clascar, a Francesc Pujols, i als mallorquins mossèn Costa i Joan Alcover, confessa que avui dia «pensar en aquell cas tristíssim, al qual donaren un volum enorme, faria riure si no fes una pena autèntica per la qualitat dels seus protagonistes», i considera «molt deplorable que els qui estaven enfront de mossèn Cinto influïssin decisivament en un gran sector on s'encastellaven la dreta del catalanisme, la dreta confessional i

la dreta plutocràtica». «Es més que segur —declara— que entre aquestes dretes hi havia persones que simpatitzaven del tot amb mossèn Cinto, però la posició de les quals les feia callar per respecte a d'altres determinades persones. I aleshores, deformada completament la qüestió essencial, el cas de mossèn Cinto es convertí en un vulgaríssim motiu de demagogia i de reacció».

Un llibre valent i extraordinari aquest de Josep Maria de Sagarra, escrit amb la profunda percepció i l'embranchida d'un crític que ha comprès —dins el context de les circumstàncies que el voltaren— el cas de l'immortal poeta de Catalunya que serà sempre mossèn Jacint Verdaguier. Un llibre que si ha tardat vint-i-tres anys a ser publicat, també ens permetrà de veure avui, amb ulls menys enterbolits, un dels episodis més difícils de desentranyar en la nostra moderna història nacional.

Miquel GAYÀ

LLIBRES NOUS

Anaïs Nin:

**UNA ESPIA A LA
CASA DE L'AMOR**

**Biblioteca A tot vent, 138
Ed. Proa. Barcelona, 1968**

Curiosa i extranya coincidència aquesta de traduir a la nostra llengua l'obra d'una escriptora en anglès, Anaïs Nin, que fou tanmateix filla del pianista i compositor català Joaquim Nin nat en 1883 i mort en 1949. Anaïs, però, que nasqué a París en 1914 i passà temporades a Barcelona, arrelà als Estats Units als dotze anys, no sense abans haver-se ja iniciat en una vida errant i cosmopolita que la dugué —seguint el seu pare— per França, Alemanya, Bèlgica, Espanya i Cuba.

Aquesta vida errant no l'abandonà ni després de casar-se als vint anys; ço que, tot coneguent expe-

riències literàries importantíssimes, li ha conferit una notable personalitat i el conreu d'una obra vasta i múltiple, presentada principalment en forma de novel·les breus, contes i narracions-retrat, a més del seu *Diari* que consta de més de cent volums, i el seu epistolari.

Aquesta personalitat es fa evident també en la seva obra escrita a contracorrent dels "moviments literaris", fins desafiant les acusacions de la crítica, amb la qual s'encara i s'hi oposa al·legant que també ella "és diferent" tot adduint la seva ascendència.

Anaïs Nin és considerada avui com una figura prominent de les lletres mundials, a desgrat del virtuosisme i del preciosisme que la fan una artista i artesana de l'estil.

Una espia a la casa de l'amor, —en traducció de Manuel Carbonell, presentació de Joan Oliver i aparat crític de Joan Triadú— és una bellíssima mostra de les seves no-

velles-somni, on la delícia del seu estil juga i es conjuga amb la introspecció, el misteri, el món de la poesia, i tot plegat desemboca en aquest altre món de la personalitat femenina, amb el seu subconscient, fet d'apassionament, de seducció, tendresa i fidelitat, i on —com diu Triadú— es revela la capacitat d'Anaïs Nin per a la documentació autobiogràfica i per a sotjar l'amor des de l'amor mateix.

M. G.

Simone de Beauvoir:**LES BELLES IMATGES****Biblioteca A tot vent, 137****Ed. Proa. Barcelona, 1968**

Simone de Beauvoir té avui seixanta anys. Podem, doncs, parlar d'una plenitud d'aquesta il·lustre escriptora francesa, distingida amb el «Premi Goncourt», amiga i deiebla predilecta de J. P. Sartre, que renuncià al matrimoni i a la maternitat per dedicar-se a la cultura, graduada en Filosofia, professora a diversos centres i finalment a París per deixar després l'ensenyament i dedicar-se en exclusiva a la

literatura. Afegim-hi la seva condició de viatgera per tota l'Europa, els Estats Units, Mèxic, Àfrica del Nord i la Xina.

De Simone de Beauvoir coneixiem ja en versió nostrada **Una mort molt dolça**, relat gairebé autobiogràfic escrit amb un estil meravellós i una passió realment colpidora. Avui, gràcies a una versió també nostra de Joan Oliver —l'intel·ligent i infatigable home de lletres a qui tant deurà la llengua de Catalunya—, podem acarar-nos un cop més amb el profund i inquietador missatge de Simone de Beauvoir a través de la seva novel·la **Les belles imatges**, «un llibre sobre la veritat» com diu ella mateixa, i que ha escrit «impulsada per la irritació que li produeix l'espectacle del món mistificat que ens encercla».

Es curiós d'observar com Simone de Beauvoir, filla de pare agnòstic i de mare molt devota, apassionadament religiosa als seus primers anys per esdevenir atea en sortir de la infantesa, després en la joventut i al llarg de la seva maduresa hagi conservat sempre —com observa Joan Oliver en uns mots de pròleg— una certa austeritat i uns principis ètics. Potser sigui —pensam nosaltres— aquesta

austeritat i aquests principis ètics surant en la torbonada del seu ateisme, els que l'hagin duita a denunciar l'espectacle, que ella qualifica d'immoral i deshonest, d'un món de la premsa, la televisió, la publicitat, la moda que llancen uns slògans i creen uns mites —«les belles imatges»— que oculten a la gent que els absorbeix, la visió de la realitat: un fal·laç món futur que no deixa veure el món present.

El contrast dels personatges i les situacions que presenta, és particularment dur i incisiu: una burgesia que cultiva l'error i la mentida amb el seu culte al diner, al luxe i a l'èxit social contra la figura del pare de l'heroïna —Laurence—, que estima la cultura, el coneixement, la tolerància, l'estoïcisme.

Dur i incisiu, també, aquest missatge de denunciar una classe apartada de la veritat i que ja no vol o no pot descobrir els valors reals darrera les aparences fictícies. Simone de Beauvoir és tanmateix —com diu l'esmentat Oliver— «dins el quefer de la creació literària, una de les ments més lúcides i responsables del nostre temps».

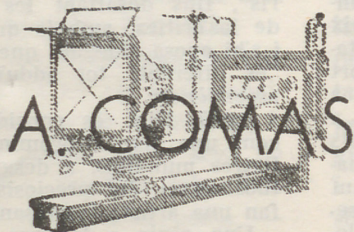
M. G.

Electrofil

AISLANTS - CONDUCTORS - TERMoeLECTRICITAT

Bartomeu Ferrà, 4 - Telèfon 21 42 55 - PALMA DE MALLORCA

Fotogravats

Reproducció de transparències en color
Missió, 61 interior - Tel. 213952 - Palma

Banderins

SALMA

Escuts, insígnies i calcomanies

Eusebi Estada, 150 - 2.^{on} - 1.^a

Telèf. 252633

PALMA DE MALLORCA

EL MON I LA BOLLA

Una tesis de Sagarra

Aquest llibre, no pas massa gros, és *Verdaguer, poeta de Catalunya*, i la seva tesi consisteix en la revisió completa del «cas Verdaguer», girant les conclusions d'antany damunt davall i d'una manera absolutament favorable al poeta i a l'home. Certament, en aquesta obreta, el voluminós escriptor que fou Sagarra, canta el poeta nacional del *Canigó*, i el poeta religiós i místic, però això no és l'important. Amb tota l'autoritat que li donaren els seus anys d'experiència literària, amb tot l'estudi interessat que havia dedicat al tema, amb tota la intuïció psicològica que un assumpte tan embullat demanava —embullat per l'enveja, els ressentiments, clericals o no, el farisaïsme, etc.—, Sagarra bé pot absoldre la figura més alta de la Renaixença, de totes les taques que volien imputar-li a ell i als qui el voltaven i foren objecte de calúmnies. Sagarra ha obrat noblement, diguent, a la fi, la veritat, allà on tothom se'n rentava les mans...

Miret

L'amic pintor Josep Miret —quantas vegades hem navegat junts per aquestes mars, antany, quan encara el Port no havia assolit el nivell d'abundor i prosperitat d'avui!— es reflexa perfectament en la seva pintura, de tal manera que podem dir: Miret o la diafanitat. Miret no projecta damunt els seus quadros cap concepció metafísica. No la necessita. Es troba en harmonia amb una naturalesa harmoniosa, transparent, feliç. Res més ni menys. Quasi estic per dir que la seva concepció del món és evangèlica. Perquè així com l'Evangeli ens aconsella que no diguem cap paraula demés, Josep Miret no posa cap pinzellada demés. Les aigües del Port de Sóller són les aigües del Port de Sóller; les de Sa Calobra o Deià, són de Sa Calobra o Deià, i les muntanyes de Sóller són aquestes que veim cada dia. Aquesta fidelitat a una tònica és digna de tota lloança.

Fullejant llibres

Me'n vaig dur dins el bosc un parell de llibres d'erudició, de divulgació, sobre temes ben interessants, com *Els precedents a la Història de Catalunya*, de Ramon d'Abadal, *La Renaixença mallorquina* de Josep Melià, i *L'Islam a les Illes Balears* de Guillem Rosselló. Realment, i per lo que toca a aquests dos darrers, podem dir que la cultura mallorquina —sempre tan migrada i marginal— passa un període de petit esplendor. No es pot dir que les generacions joves hagin girat l'esquena a la Història, a la nostra personalitat històrica, sinó que amb aquestes obres han assolit un grau mol alt.

El llibre de don R. d'Abadal és d'una maduresa que no cal subratllar. Es un passeig alligador per la prehistòria de la Mediterrània. Les coses que es diuen són clares i ordenades. La noble elegància de l'estil destaca en aplegar matèria tan diversa i llunyana.

Socialisme

Està de moda dir-se socialista. Jo no m'ho dic perquè crec massa en la llibertat. Compatesc els egipcis (històrics) perquè tengueren l'estat socialista més ben organitzat que hi ha hagut mai. Un se representa l'egipci antic com un qui voga infectiblement, incansablement pel Nil, en la seva barca de papyrus, i quan després de trenta, de quaranta anys de vogar se troba sense forces, cau dins una de tantes tombes d'aquella civilització de la Mort.

Els pastors del desert podien dir-se homes; els pagesos de les voreres del Nil —que inventaren la sínia, un altre instrument de paciència—, per gregaris són dignes de compassió.

De la música

De tant en quant sentim música. És una de les parcelles de la cultura humana que han resistit més bé, més diamantinament, la invasió de la vulgaritat que duen les revolucions. La música, per altra part, és un refugi davant les realitats de la vida. Benhaja la música, que amanseix els revolucionaris, com Orfeu amansia les feres! La música és un moment pur de l'esperit humà. Però és llàstima que no puguem sentir cada dia música. Ens faria més lliures. La pintura adorna, però no canta. La música papalloneja fins als límits extrems del sentiment i quan el ball és perfecte —coreografia—, i la música és música —harmonia de sons— es forma un espectacle —tan poques vegades— que encisa, que us deixa fadats! La música de Bach interpretant el Saltiri us porta a les regions místiques, al diàleg amb

Déu, que tan afreturam; la música de Beethoven és heroica; la música d'Albéniz és un examen introspectiu que ens empresona dins un palau de crestai.

L'esclavitud

Hi ha situacions que per la seva injustícia clamen al cel. És la situació dels sers humans que són venuts cada dia en els mercats d'esclaus, de milions de sers que són tractats com a bísties pels seus amos, de tants ciutadans detenguts amb qualsevol excusa per l'Estat per fruir dels seus serveis gratuïtament. Encara hi ha pobles on els presoners queden transformats en esclaus. Hi ha organitzacions que exporten el «bestiar humà» per fornir de mà d'obra les regions subdesenrotllades. Els infants són venuts com únic recurs per sobreviure. Després de dos segles de lluita teòrica, l'esclavitud no ha finit.

Això constitueix el més gran escàndol del segle de la democràcia i la llibertat. L'esclavitud ha estat eliminada dels textos legals. Així no es corre el perill de provocar cap escàndol. Per tots els mitjans s'amaga l'esclavitud. Hi ha una poderosa complicitat que actua a nivell internacional per tal d'impedir una informació objectiva i un plantejament clar del problema. És la conspiració del silenci. Tots els protectors amagats de l'esclavitud volen ser també els protectors de la llibertat.

«Oh tempora! oh mores!»

La vida humana és precària. No sé a voltes, com estam tan aferrats en el món, essent així que constatam a cada passa la fragilitat constitutiva de tot. Dic això perquè va bastar que la vaga s'extengués per tota la França en uns actes purament revolucionaris i ben dirigits, perquè aquesta nació quedàs quasi bé aïllada de tot el món i perquè haguéssim de quedar, aquells dies, sense el quotidià aliment de la premsa d'ultra Pirineus. França és un poble molt matitzat, molt sensible i amb molt de sentit comú, però també, com a país llatí, molt mal educat i per menys de no res mou una trifulga. Les revolucions se conceben a Alemanya i se practiquen a França.

La vida humana és precària. M'explic l'actitud, per ventura avui poc imitada, dels frares que fugien al desert, per no perdre el temps —que és or— en foteses inútils.

Feïsm

Aquesta paraula no sé si ara s'estila, però la realitat que expresa, sí. A principis de segle se discutia si lo feï podia entrar dins la literatura. Ara lo feï triomfa totalment en la vida, després d'haver conquerit uns drets absoluts en

l'Art. És una subversió total. Les coses inconexes, truncades, són les que representen el nostre món en crisi. On va aquesta època? Perquè indubtablement va a qualque part. El meu amic Francesc Soldevila —un perfecte desconegut de tot-hom i per això és feliç—, educat dins l'austeritat clàssica, lector d'Horaci, com a bon humanista, com els bons humanistes de sempre, s'hi veu totalment perdut en aquest món corromput. Jo li dic que, suposat que estam vivint una crisi, lo més normal és que el món estigui podrit, perquè abans de nèixer l'or de l'espiga, el gra de blat soterrat s'ha de podrir... Però a ell no li agrada el mal gust d'ara.

Cançons tradicionals

Cosa exquisida aquest disc de cançons del Principat i Mallorca cantades nogensmenys que per Joan Manuel Serrat. El cor del poble, la tradició, s'hi troba en el cançoner popular que és una font de fecunditat i de gran profit per amarar-nos d'autenticitat. A més, aquestes cançons volen com a papallones que ens vénen de temps passats, cadascuna marcada amb el segell de la seva època. Tràgiques algunes, dolces les altres, totes formen una corona d'estels a la Dama, la Llengua que és l'heretat de tots nosaltres.

Diàlegs intrascendents

—Què li sembla aquest llibre?

—Quin?

—*Muerte a los curas.*

—Oh títol escandalós!

—Ara s'usa aixís.

—De qui es?

—De J. L. Vigil.

—Ha escrit coses interessants! En cara que pels grans escriptors que som nosaltres... (?)

—Martín Vigil és molt llegit.

—Ja ho voldríem esser tant nosaltres!

—I això qualque cosa significa.

—El poble és vulgar...

—Doncs, per qui escriuiu? Li aconsell —m'ho permeti— que llegesqui aquest llibre.

—Veig que aquest autor ha estat traduït a moltes llengües.

—I això no li diu res? Per què, perquè és de dretes?

—Jo no crec en dretes ni esquerres.

—Jo tampoc, però existeixen; sempre seran una realitat.

—Bé, te promet de llegir-lo.

—No podrà el temps. Sempre està en el «darrer mot»...

—Va bé!

DINS EL COR DE LA MUN- TANYA

Visita del Cardenal Eugeni Tisserant a Lluc

Potser l'esdeveniment més notable que s'ha registrat al Santuari de Lluc, aquest mes passat, ha estat la visita del Cardenal Eminentíssim senyor Eugeni Tisserant, que ha tingut lloc el 20 de juny.

Hi pujà acompanyat de l'Il·lustríssim mossèn Antonio Pérez Ramos, Pro-Vicari General de de la Diòcesi; del M. I. mossèn Bartomeu Torres, Degà de la Catedral; del M. I. mossèn Bru Morey, canonge Doctoral; de monsenyor Terzariol, i de don Sebastià Feliu Quadreny.

En arribar al Santuari fou rebut pel Prior M. Rvd. P. Romà Fortuny, per la Comunitat i l'escolania dels Blauets.

El Cardenal visità llavors la basilica de la Mare de Déu de Lluc, celebrant una solemníssima missa davant la seva Imatge. L'assistiren els Rvds. PP. Pere Riutort i Bartomeu Matheu. Mentres, l'escolania amenitzà el sant sacrifici cantant les parts variables en la nostra llengua vernacle de Mallorca, i també una Salve.

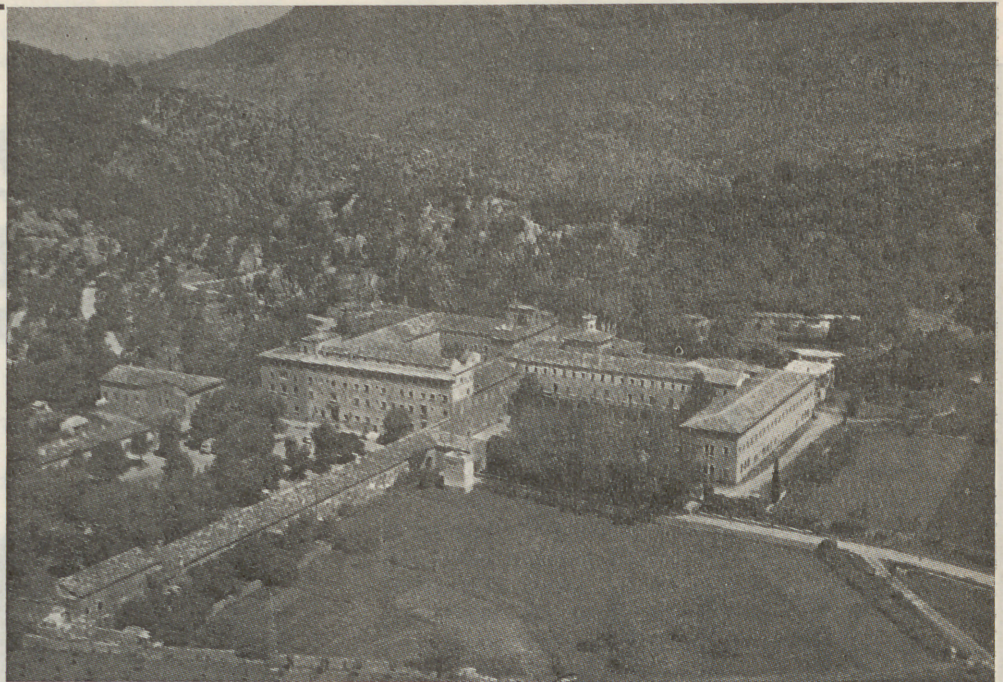
En finalitzar la missa, pujà al Cambril, ell i la comitiva, a pregar davant la Moreneta.

Després d'un senzill berenar que li fou ofert, visità el Museu i firmà a l'àlbum d'honor.

El Cardenal Tisserant se'n tornà satisfetíssim de la seva visita a aquest «sant racó de la llar» de Mallorca, i en prodigà alabances per tot arreu.

EL CULTE DE LA SANTÍSSI- MA VERGE EN L'ESGLÉSIA

(De la *Constitució Dogmàtica sobre l'Església*, promulgada pel Concili Vaticà II)

66. Maria, per gràcia de Déu exaltada després del Fill per damunt de tots els àngels i homes, com escau a la Santíssima Mare de Déu, que va intervenir en els misteris del Crist, és venerada amb tota raó per l'Església amb un culte especial. I, de fet, des de temps molt antics la santa Verge és honorada amb el títol de «Mare de Déu», a l'empara de la qual els feels es refugien suplicants en tots els seus perills i necessitats. Però sobretot d'ençà del Concili d'Efès el culte del poble de Déu envers Maria va créixer extraordinàriament en veneració i afecte, invocant-la i imitant-la, d'acord amb les seves mateixes paraules profètiques: «Em diran benaventurada al llarg dels segles, perquè ha obrat meravelles en mi l'Omnipotent» (Lc. I, 48). Aquest culte, tal com ha existit sempre a l'Església, tot i ser enterament singular, es diferencia essencialment del culte d'adoració que es ret al Verb encarnat igualment que al Pare i a l'Esperit Sant, i el facilita en gran manera. En efecte, les diverses formes de pietat envers la Mare de Déu aprovades per l'Església dins els límits de la sana i ortodoxa doctrina i segons les condicions de temps i de lloc i l'índole i capacitat dels feels, fan que, mentre la Mare és honorada, el Fill, per raó del qual tot fou creat (cf. Col. I, 15-16) i en el qual va plaure al Pare etern de fer habitar tota la Plenitud (Col. I, 19), sigui degudament conegut, estimat, glorificat, i siguin guardats els seus preceptes.

67. Aquesta doctrina catòlica, el sacrossant Concili l'ensenya amb tota intenció, i ensems exhorta a tots els fills de l'Església a fomentar generosament el culte, sobretot litúrgic, a la Santa Verge, a tenir en gran estima les pràctiques i els exercicis de pietat marians que en el curs dels segles han estat recomanats

La festa del Corpus a Lluc

Cal destacar, aquest mes passat, la festa del **Corpus Christi** que a Lluc hem celebrat amb devota i zenzilla esplendor. Després de la Missa solemne, oficiada pel Prior P. Romà Fortuny, s'obriren les portes de la basílica per donar pas a la processó eucarística que havia de recórrer, entre cànctics i espirals d'encens, la gran plaça dels Pelegrins. Nombrosos feels i visitants estrangers hi prengueren part, o la presenciaren devotament, i reberen la benedicció del Santíssim Sagrament des de les escalonades del **Portal Nou**.

Una exhibició gimnàstica dels «Blauets»

L'escolania dels nins «Blauets» de Lluc no alegren, només, el Casal de la Verge amb les seves veus harmòniques, sinó que, qualque vegada també, han sabut donar prova de la seva formació humana, intel·lectual i esportiva.

Aquesta darrera, l'esportiva, ha quedat ben patent amb motiu de l'extraordinària exhibició gimnàstica que va tenir lloc a l'Estadi «Lluís Sitjar», de Palma, davant uns milers d'espectadors que assistiren al festival de joventut que s'hi celebrà el 30 de maig, diada de Sant Ferran.

Un visitant il·lustre

El passat mes de maig hem registrat la visita de monsenyor Miquel Roca, bisbe i administrador apostòlic de Cartagena. Va celebrar missa a l'altar del Cambril de la Verge, i després, en una senzilla conversa, evocà els seus agradables records d'infantesa passats al Santuari de Lluç quan acompanyava el seu pare, arquitecte, que construï les obres de reforma de la façana del nostre temple, ço que l'obligava a pujar sovint aquí, pels volts dels anys vint.

També han visitat el Santuari

- **Dia 21 de maig:** unes mil cinc-cents alumnes dels col·legis de les religioses franciscanes de Mallorca pugen a Lluç per celebrar una assemblea de clausura amb motiu de finalitzar una campanya de sacrificis, oracions i llimosnes anyals, amb el qual col·laboren a la instal·lació i bona marxa de la magna residència **Mater Misericordiae** creada per a l'ensenyament i promoció de les nines subdesenvotllades físicament i intel·lectualment.

A les dotze foren rebudes oficialment pel Prior acompanyat de l'escolania, celebrant tot seguit una missa solemne.

També pregà, tota aquesta assemblea, per la pau del món, d'acord amb els desitjos de S. S. el Papa.

- **Dia 22 de maig:** Un grup de seixanta interns a la Clínica Mental de Jesús, de Palma, pugen acompanyats de les religioses Filles de la Caritat del dit centre benèfic, a retre homenatge a la Reina de l'Illa amb motiu del mes de Maria.

- **El mateix dia:** Per tal de celebrar una **diada mariana** als peus de la Moreneta, pugen un centenar d'alumnes de les religioses Trinitàries de Felanitx, i unes setanta-cinc del col·legi de les Germanes de la Caritat de Pollença. Totes dues pelegrinacions participen germanívolament en la missa matinal dels «Blauets» celebrada al migdia.

EL CULTE DE LA SANTÍSSIMA VERGE...

pel Magisteri, i a guardar religiosament el que en temps passats ha estat preceptuat respecte del culte a les imatges del Crist, la Santa Verge i els Sants. Als teòlegs i predicadors de la paraula de Déu recomana instantment que, quan exposin la dignitat singular de la Mare de Déu, s'abstinguin amb tota cura tant de tota falsa hipèrbole com d'una excessiva estretor d'esperit. Que cultivant, baix del guiatge del Magisteri, l'estudi de la sagrada Escriptura, dels Sants Pares, Doctors i Litúrgies de l'Església, il·lustrin com cal els oficis i privilegis de la santa Verge, els quals sempre guarden relació amb el Crist, origen de tota veritat, santedat i pietat. Que deixin diligentment de banda tot allò que en fets o en paraules pugui induir a error respecte de la vertadera doctrina de l'Església els germans separats o qualsevol altres. Que es recordin, després de tot, els creients que la vertadera devoció no consisteix ni en un afecte estèril i transitori ni en una certa vana credulitat, sinó que procedeix d'una fe autèntica, per la qual som emmenats a reconèixer l'excel·lència de la Mare de Déu i incitats a un amor filial a la nostra Mare i a imitar-ne les virtuts.

Pelegrins que donen gràcies

- **Dia 19 de maig:** Gabriel Hernández Matas i la seva esposa Jerònima Mulet Amengual agraeixen, amb la celebració d'una missa, el feliç neixement de la seva filleta Antònia.

- **Dia 23:** Margalida Barceló, de Campos, acompanyada del seu espòs, agraeixen també amb la celebració d'una missa, el neixement feliç de la seva filleta Maria del Carme.

- Margalida Sansó i Maria Roselló, de Palma, ofereixen quatre misses per demanar una gràcia.

- Maria Picó Bonnín, de Sa Pobla, ofereix una missa tot demanant a la Verge que il·lumini la vocació religiosa d'un nét seu.

- Lluïsa Llinàs, de Palma, ofereix una Salve cantada per l'escolania, per agrair l'èxit d'una intervenció quirúrgica practicada al seu fill Francesc.

- Josep Bibiloni i Maria Amengual, de Ruberts, pugen per agrair a la Verge la curació de la seva filla Margalida després d'una operació del cor.

- Els esposos Vicenç Matas i Antònia Bibiloni agraeixen amb la celebració d'una missa el feliç naixement del seu fill Joan Carles.

- Josep Morell Ozonas, de Sóller, agraeix a la Verge la curació d'una trombosis al cervell ocorreguda mentre residia a França.

- Elionor Perelló, de Palma, agraeix a la Verge un favor obtingut i ofereix el cant d'una Salve.

- **Dia 25:** Catalina Bauçà, de Sóller, dona gràcies a la Verge perquè una malaltia de la seva neboda Maria ha cedit davant la gravetat que en principi es presumia.

- **Dia 26:** Maria Perelló Gomila, de Selva, entrega com a presentalla el vestidet de bateig de la seva filla agraint la protecció de la Verge en un part molt difícil.

- Rafael Barceló Barroso, de Palma, deixa com a presentalla la seva gorra de soldat agraint a la Verge la seva protecció durant el servei militar.

- Els esposos Mir-Sagrístà, de Palma, donen gràcies a la Verge

per l'èxit dels estudis dels seus fills.

- Carme Ferrer, de Palma, ofereix, el càntic d'un Tedeum per agrair la curació del seu net Pere d'Alcàntara Pons, de sis mesos.

- **Dia 27:** Bernat Moyà i Francisca Ruíz, de Palma, entreguen un vestidet de bateig, agraïts per la curació del seu fillet Bernat.

- Els esposos Gabriel Company Campins i Antònia Casado Cobos, de Palma, per recordança de la protecció de la Verge sobre la seva filleta, deixen un vestidet d'infant.

- **Dia 1 de juny:** Dolors Tomàs, de Binissalem, puja a peu des del seu poble i fa celebrar una missa, agraïnt a la Verge el que no hagi estat necessària la intervenció quirúrgica a l'ull del seu fill Joan, de tres anys.

- Maria Perelló Galmés, de Llubí, puja per agrair la protecció de la Verge sobre la seva família.

- Margalida Gomila Pons, de Binissalem, agraïnt la salut del seu espòs després de llarga malaltia, puja a peu des del seu poble.

- Antònia Munar Salas, de Binissalem, puja a peu per agrair a la Verge la solució d'un problema familiar.

- **Dia 2:** Micaela Company, de Sant Joan, ofereix una missa per agrair la curació d'una ciàtica.

- Margalida Garí, de Sant Joan, dóna gràcies per la curació de la seva cunyada Maciana Barceló i ofereix també una missa.

- Francesc Salvà Gelabert, de Binissalem, dóna gràcies a la Verge per la protecció rebuda en els seus negocis.

- Maria Arrom, de Palma, a qui acompanya el seu espòs, ofereix una missa per agrair la curació del seu fill d'onze anys, que sofria una hepatitis.

- **Dia 4:** Francisca Roca, de Petra, ofereix una missa per les intencions de la seva família.

- **Dia 9:** Francisca Mora, de Sóller, demana a la Verge la salut d'un malalt i ofereix una missa.

- Catalina Salleras, de Son Sardina, ofereix el cant d'una Salve per agrair la curació de la seva germana Francisca que patia d'una malaltia mental.

- **Dia 13:** Catalina Pol Campins, de Consell, fa celebrar una missa agraïnt el felix neixement de la seva filla Francisca.

- Catalina Mulet, de Sóller, agraeix a la Verge la solució d'un problema familiar.

- Josepa Segura Miró agraeix a la Verge la seva protecció en un assumpte laboral.

Matrimonis

- **Dia 2 de maig:** Miquel Morales Martín, d'Alburquerque, amb Maria de Lourdes Buades Garcías, d'Inca.

Donació al Museu

- Andreu Capó, de Felanitx, dóna al Museu de Lluc un artístic gerricó d'artesanía, de la seva gerreria.

L'amo Antoni Mora, en la pau del Senyor

Parlar de l'amo Antoni Mora —«l'amo Antoni de Porreres»— és parlar d'un home bo i humil, senzill i afable, que ha viscut cinquanta-vuit anys al servei de la Mare de Déu de Lluc i del seu Santuari. Tota Mallorca coneixia l'amo Antoni de Porreres.

Havia nascut a Porreres i pujà a Lluc als seus denou anys per servir-hi de picapedrer de la Casa. De Lluc ja no s'en tornaria mai més, sinó als seus setanta-set anys per pujar a l'etern santuari del cel.

Home dotat de belles qualitats humanes, aviat es convertí en l'home de confiança del Santuari, ajudant al «germà Bartomeu» de venerada memòria, i heretant després la seva tasca en el servei d'atendre i allotjar pelegrins.

A Lluc, ran de la Moreneta, feia sempre a les comandes del germà proïsme, aprengué la divina ciència d'estimar i comprendre, basada en el fonament d'una fe sòlida i vibrant que el contacte amb els llocs sants de la Mare de Déu a poc a poc li havia anat informant.

Home, també, d'un cor tot hora disponible, es va mantenir sempre en actitud de servir qualsevol fos, actitud que no abandonà fins al darrer moment.

Si és bell parlar d'hommes que han enaltit la història amb gestes brillants, no és manco edificant teixir un elogi —i un elogi ben encès i merescut— a un home que en la seva humilitat ha deixat un llarg i fecund exemple d'entrega i dedicació als altres, tant com d'una modesta vida plena de virtuts i d'aromes de santedat.

Ara les seves despulles reposaran al poètic fossaret ran del Camí dels Misteris, mentre el seu esperit —piadosament ho volem creure— gaudirà dins l'eternitat en un nou desvetlament per la instauració del Regne de Déu damunt aquesta terra de Mallorca que té la Verge de Lluc per Reina i Patrona.

Fàbrica de Licors

Antoni Morey

LA BORSA DELS LICORS

Sant Josep, 15 - Tel. 69 - Binissalem

Perles de Manacor, S.A.

ALTA FANTASIA - PERLES - JOIERIA

Pl. Pius XII, 9 - Tel. 216548

PALMA DE MALLORCA

Telegrams: PERMASA

Casa Central: Pl. Rector Rubí, 8

Tel. 143 (3 línies)

MANACOR (Mallorca)

DAES

CONFECCIONS I BRODATS

Colón, 32 - Tel. 211358

PALMA DE MALLORCA

Taller Mecànic

FILLS DE JACINT SOBERATS

Venda de Motors i Bombes

Guarch

Major, 45 - Tel. 85 - SA POBLA

D'UNA MALA FOTOGRAFIA
FEIM UN BON RETRAT

FOTOGRAFIA RUL·LAN

Gral. Goded, 10

Davant la Diputació — PALMA

CERERIA BARCELO

Ciris litúrgics per a la Santa Missa i
Exposició del Santíssim

C. dels Oms, 116 — Palma de Mallorca

FILLA DE SEBASTIA FALCONER

MAGATZEM DE CORDERIA

ESPARDENYERIA

Sindicat, 66 - Tel. 222067 - Palma

FAIXES REINA

Josep Tous Ferrer, 1 — Tel. 216033

PALMA DE MALLORCA

Les Publicacions de l'Abadia de Montserrat us ofereixen

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA

QUADERNS QUINZENALS
PER A PENSAR I SENTIR
AMB L'ESGLÉSIA
DEL POSTCONCILI

Per primera vegada, tota la documentació d'interés eclesial és publicada en la nostra llengua d'una manera sistemàtica i periòdica.

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA us farà arribar amb tota seguretat i garantia les encíclics, missatges, discursos, al·locucions i homilies del Papa, les instruccions dels Organismes postconciliars, els decrets de les Congregacions romanes, i, encara, una selecció d'altres textos interessants, oficials o oficiosos, tals com pastorals de bisbes, comunicats de les conferències episcopals, conclusions de congressos, declaracions d'altres jerarquies eclesiàstiques, articles de teòlegs eminents, etc.

32 p. de text útil, 17 x 24 cm.

Subscripció anual (22 números): 275 ptes.

Subscripció semestral: 150 ptes.

(estranger: 325 i 200)

Els subscriptors rebran sense cap recàrrec els números extraordinaris.

Adreçau les vostres subscripcions a

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA - MONTSERRAT (Barcelona)

**UNA REVISTA PER A SACERDOTS I LAICS
QUE NOMÉS TENEN TEMPS DE LLEGIR-NE UNA**